

บทที่ 2

วรรณคดีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วรรณคดีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยเรื่องที่มีความสัมพันธ์กับวิทยาการการสื่อสารและพฤติกรรมสื่อสารโดยทั่วไป ได้แก่ความหมายของพฤติกรรม ความหมายและความสำคัญของการสื่อสาร รูปแบบของการสื่อสารที่เป็นระบบ ทฤษฎีการสื่อสาร ลักษณะและหลักการสื่อสารที่ดี คุณลักษณะของครูที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสาร รวมทั้งการประเมินพฤติกรรมสื่อสาร ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ความหมายของพฤติกรรมสื่อสารและความสำคัญของการสื่อสาร

ความหมายของคำว่า "พฤติกรรม" มีหลายนัยด้วยกันตามความเข้าใจของบุคคล ในแต่ละแขนงวิชาการ ดังเช่นจรรยา ลัทธิศาสตร์และภทรา ลัทธิศาสตร์ได้เสนอความหมายของคำว่า "พฤติกรรม" ตามนัยต่าง ๆ ดังนี้คือ

1. ตามนัยทั่วไปหรือตามความเข้าใจของคนทั่วไป "พฤติกรรม" หมายถึงการแสดงออกของคนและสัตว์ ได้แก่การแสดงออกโดยกิริยาท่าทางหรือการประพฤติปฏิบัติต่าง ๆ ตลอดจนการแสดงออกทางสีหน้าและวาจา อาจเป็นการแสดงออกซึ่งเป็นปกติวิสัย ในการดำรงชีวิต เช่นการกินอาหาร การออกกำลังกาย การพักผ่อน การทำงาน ฯลฯ และอาจเป็นการแสดงออก ซึ่งอารมณ์ เช่นโกรธ กลัว ตีใจ เสียใจ ฯลฯ

การแสดงออกตามปกติวิสัยหรือการแสดงออกโดยอารมณ์ที่ดี ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ที่บุคคลกำลังเผชิญอยู่ว่า อยู่ในสภาวะอย่างไร คน ในอารมณ์ปกติอาจแสดงออกเพียงทางเดียว แต่เมื่อมีอารมณ์รุนแรง อาจแสดงออกทุกทาง คือทั้งกิริยา วาจาและสีหน้า อย่างไรก็ตาม คนส่วนมากย่อมเห็นว่า "พฤติกรรม" หมายถึงการแสดงออกของคนและสัตว์ และเป็นการแสดงออกที่บุคคลมองเห็นหรือสังเกตได้

2. ตามนัยทางจิตวิทยา "พฤติกรรม" หมายถึงการกระทำหรือกิจกรรมทุกอย่างของคนและสัตว์ ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมหรือการกระทำที่สังเกตได้หรือไม่ก็ตาม ซึ่งในที่นี้จะกล่าว

เฉพาะพฤติกรรมของคนเท่านั้น

2.1 พฤติกรรมที่สังเกตได้ เป็นพฤติกรรมภายนอก

2.1.1 พฤติกรรมที่เป็นกิจอย่างง่าย ๆ เป็นกิจที่ทำทางที่มักเกิดขึ้นโดยไม่มีเป้าหมาย หรือแรงจูงใจใด ๆ เช่น เลี้ยงผม ลูบหน้า ฯลฯ

2.1.2 พฤติกรรมที่เป็นปฏิกิริยาสะท้อน เป็นกิจอาการที่เกิดขึ้นโดยอัตโนมัติ เช่น การกระพริบตา การกระตุก สะดุ้ง เหงื่อแตก ฯลฯ

2.1.3 พฤติกรรมที่มีเป้าหมาย เป็นพฤติกรรมที่ถูกเร้าให้เกิดขึ้นหรือมีแรงจูงใจให้เกิดขึ้น เช่น การเดิน การพูด การร้องไห้ การหัวเราะ ฯลฯ แต่ทั้งนี้พฤติกรรมที่เหมือนกัน อาจมีเป้าหมายและสิ่งเร้าต่างกัน หรือพฤติกรรมที่ต่างกันอาจมีเป้าหมายและสิ่งเร้าเหมือนกัน

2.2 พฤติกรรมที่สังเกตไม่ได้ เป็นพฤติกรรมภายใน ได้แก่ การทำงานของอวัยวะภายในของร่างกาย ตลอดจนความคิดและอารมณ์ที่ถูกควบคุมไม่ให้แสดงออกมา¹

อย่างไรก็ตาม เป็นที่ยอมรับกันว่า "พฤติกรรมคือการแสดงออกซึ่งความต้องการของคน" (Expression of one personal's needs)²

การล่อนเป็นกิจกรรมที่เป็นหน้าที่หลักของวิชาชีพครู นับเป็นภาระกิจอันหนักและละเอียดอ่อน ซึ่งครูทุกคนย่อมตระหนักดีในความสำคัญ ไม่ใช่ล่อนอย่างไรก็ได้โดยไม่คำนึงถึงความสำเร็จของผู้เรียน เนื่องจากว่าความสัมพันธ์ของผู้เรียนเป็นเครื่องแสดงออกให้เห็นถึงประสิทธิภาพของการล่อน ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนจึงเป็นสิ่งที่นักการศึกษาให้ความสำคัญมาก ดังจะเห็นได้จากแนวคิดของ ลังด์ อูทรานันท์ ซึ่งกล่าวว่า "คุณภาพของการจัดการเรียนการสอน นับว่ามีความเกี่ยวข้องกับวิชาชีพครูโดยตรง กล่าวคือ ถ้าไม่ให้ความสำคัญ

¹ จรรยา สุวรรณทัตและภัทรา ลุคนทรพัญ์, พฤติกรรมกรรมการล่อนประถมศึกษา (กรุงเทพมหานคร : ฝ่ายการพิมพ์ สำนักเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2524), หน้า 127-128.

² ธรรมรส โยติบุญขร, มนุษย์สัมพันธ์ (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์ 2524), หน้า 42-43.

แก่คุณภาพของการจัดการเรียนการสอนแล้ว อาจกล่าวได้ว่า ใคร ๆ ก็เป็นครูได้ ความเข้าใจผิดอันนี้จะทำให้อาชีพครูมีความสำคัญน้อยลง"¹

นักการศึกษาได้พยายามให้คำนิยามคำว่า การสอนในหลายทัศนะตามประสบการณ์และความคิดเห็นของตน เช่น

ข่ม ภูมิภาค ให้ความหมายว่า "การสอน คือการจัดกระทำของผู้สอน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดผลตามความมุ่งหมายที่การศึกษาวางไว้ วิธีดำเนินการสอนย่อมแตกต่างกันไป แล้วแต่ความมุ่งหมายเพื่อที่จะให้เกิดอะไรแก่ผู้เรียน"²

น้อมฤดี จงพยุหะ ให้ความหมายว่า "การสอน หมายถึงการจัดสถานการณ์ สภาพการณ์หรือกิจกรรม เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์ อันจะก่อให้เกิดการเรียนรู้ โดยสะดวกและง่ายตาย ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนมีความเจริญงอกงามและพัฒนาการทางกาย สมอง อารมณ์และสังคม"³

เป็รื่อง กุมุท กล่าวว่ "การสอนเป็นกระบวนการแห่งการร่วมมือระหว่างครูกับผู้เรียน เป็นกระบวนการที่มีทั้งปฏิกริยาร่วมบรรยากาศ ที่ครูกับนักเรียนเข้าใจกัน ย่อมส่งเสริมความงอกงามให้แก่การเรียน และความงอกงามนี้ ไม่ใช่งอกงามทางด้านสติปัญญา เพียงด้านเดียว แต่น่าจะมีความงอกงามด้านอื่น ๆ อีกด้วย บรรยากาศแห่งความเข้าใจซึ่งกันและกัน และเป็นกันเองจะช่วยย้ให้การสอนบรรลุผลสำเร็จ ไม่ว่าในห้องเรียน ในบ้าน หรือสถานที่ใดก็ตาม"⁴

¹ ล่งัด อุทรานันท์, การจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ (ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525), หน้า 3.

² ข่ม ภูมิภาค, จิตวิทยาการเรียนการสอน (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2516), หน้า 155.

³ น้อมฤดี จงพยุหะ, หลักการสอน 2 (พระนคร : ก้าวหน้าการพิมพ์, 2517), หน้า 1.

⁴ เป็รื่อง กุมุท, "ครูดีของนักเรียน" วารสารการศึกษาเอกชน 3 (ธันวาคม 2517) :

ละออ การุณยะวณิชและคณะ ให้ความหมายว่า "การล่อนหมายถึงกระบวนการต่าง ๆ ที่กระทำหรือส่งเสริม หรือการอำนวยความสะดวกให้บุคคลได้เจริญงอกงามขึ้นมา โดยหมายถึงทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา และสามารถปรับตัวเองให้ชีวิตมีความสุขดังกล่าว"¹

อลงกรณ์ สันทรารมย์ ให้ความหมายว่า "การล่อนคือการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการ เรียนรู้ สามารถกระทำได้หลายวิธี เช่นการจับประสบการณ์ชีวิตให้นักเรียน การถ่ายทอด ความรู้ การฝึกให้ขบคิดปัญหาต่าง ๆ การจัดสถานการณ์ให้มีการพัฒนาทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา"²

คิมบอล ไวลส์ (Kimball Wiles) ให้ความหมายคำว่า การล่อนออกเป็น 4 ประการด้วยกันคือ

1. การล่อน คือการชี้แนะ หมายถึงการช่วยเหลือแนะนำ จัดหาวัสดุและส่งเสริม ให้คิดทำในสิ่งต่าง ๆ ที่ผู้เรียนอยากรู้อยากเห็น
2. การล่อน คือการให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องราวต่าง ๆ โดยที่ผู้ล่อนเป็นผู้รวบรวม ความรู้ แล้วจัดความรู้ที่เกี่ยวข้องกับกฎเกณฑ์ตามความจริง ให้ง่ายและน่าสนใจ เพื่อสะดวก แก่การที่ผู้เรียนจะได้เข้าใจและรับไว้ได้
3. การล่อน คือการที่ผู้ล่อนทำงานร่วมกับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดประสิทธิผล ในการเรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบ รู้จักคิด รู้จักทำด้วยตนเอง
4. การล่อน คือการแนะแนวทางให้ผู้เรียน โดยใช้วิธีล่อนแบบต่าง ๆ และจัด กิจกรรมที่เหมาะสมให้กับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้เจริญงอกงามและพัฒนาไปในทางที่พึงปรารถนา สัมกับจุดประสงค์ของการศึกษา³

¹ ละออ การุณยะวณิชและคณะ, วิธีล่อนทั่วไป (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ รุ่งเรืองธรรม, 2518), หน้า 41.

² อลงกร สันทรารมย์, "การล่อนที่มีประสิทธิภาพ," สารพัฒนาหลักสูตร (กุมภาพันธ์, 2526) : 35.

³ Kimball Wiles and John T. Lovell, Supervision for Better School, 4th ed. (New Jersey: Prentice-Hall, 1957), p. 10.

กูด (Good) ได้ให้ความหมายของการสอนอีกแนวหนึ่ง คือหมายถึง การกำหนดกิจกรรมปรับปรุงบรรยากาศหรือสร้างประสบการณ์ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ง่ายและรวดเร็ว หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นศิลปะในการพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้¹

ทฤษฎีการสอน

ทฤษฎีการสอน หมายถึงหลักการหรือวิธีการที่ผู้สอนใช้ในการสนับสนุนหรือส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ในตัวผู้เรียนหรือเกิดการเปลี่ยนแปลงในตัวผู้เรียน ซึ่งทฤษฎีการสอนนี้เป็นเรื่องที่ยังค่อนข้างใหม่ในวงการศึกษา ตรงข้ามกับทฤษฎีการเรียนรู้ เพราะว่าทฤษฎีการเรียนรู้ได้รับการค้นคว้า วิจัยและอภิปรายกันในวงการศึกษาค่าสตรมานานมาแล้ว²

นักการศึกษาที่ให้ความสนใจในทฤษฎีการสอนมากที่สุดคนหนึ่ง คือ เกจ (Gage) ซึ่งเป็นผู้ให้ความเห็นว่า การที่ทฤษฎีการสอนไม่ได้รับความสนใจเท่าที่ควรนั้น เพราะว่าคนส่วนมากคิดว่า การสอนเป็นศิลปะ ไม่เป็นศาสตร์ การสอนอาศัยอารมณ์ซึ่งยากแก่การวัดและควบคุม และการสอนจะได้ผลดีหรือไม่ อยู่ที่ค่านิยมของครูกับผู้ที่เกี่ยวข้อง การสอนเกี่ยวข้องทั้งผู้สอนและผู้เรียน แต่การเรียนรู้เป็นเรื่องของผู้เรียนเพียงฝ่ายเดียวก็ได้ การเรียนรู้เป็นศาสตร์ ซึ่งมีกฎเกณฑ์ตายตัว เมื่อมีสถานการณ์ที่กำหนดไว้ก็จะเกิดการเรียนรู้ แต่การสอนนั้น ในสถานการณ์เดียวกันที่กำหนดไว้ ไม่จำเป็นที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้ขึ้นได้ สิ่งต้องอาศัยศิลปะของครูมากกว่าศาสตร์ของครู³

ภิญโญ สาร กล่าวว่่า หลักการศึกษาจะสมบูรณ์ไม่ได้ ถ้ามีแต่ทฤษฎีการเรียนรู้ แต่ไม่มีการปรับปรุงทฤษฎีดังกล่าวให้เป็นทฤษฎีการสอน ซึ่งองค์ประกอบสำคัญของการสอนมี

3 ประการคือ

¹ Carter V. Good, Dictionary of Education (New York: McGraw Hill Book Co., 1973), p. 552.

² ภิญโญ สาร, หลักการศึกษา (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สุภา, 2521), หน้า 236.

³ N.L.Gage, Handbook of Research on Teaching (Chicago: AERA, Rand McNally and Co., 1964), pp. 1-2.

1. วิธีสอน
2. เครื่องมือและสื่อการสอน
3. บุคลิกภาพและลักษณะเฉพาะของครู

การเรียนรู้ คือการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในตัวผู้เรียน ส่วนการสอนคือการควบคุมทิศทางของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การสอนเป็นการส่งเสริมสนับสนุนให้การเรียนรู้เกิดขึ้นโดยสะดวกรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ และให้การเรียนรู้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา

ในการวิเคราะห์การสอน ต้องมีการวิเคราะห์องค์ประกอบของการสอน 5 ประการคือ

1. วิเคราะห์รูปแบบของกิจกรรมการสอนของครู
2. วิเคราะห์วัตถุประสงค์ของการศึกษาทั้งสามลักษณะ คือวัตถุประสงค์ในด้านการพัฒนาอารมณ์ วัตถุประสงค์ในด้านการพัฒนากายภาพ และวัตถุประสงค์ในด้านการพัฒนาความรู้
3. วิเคราะห์ตัวการที่เกี่ยวข้องในการเรียนรู้ของผู้เรียน เพราะการเรียนรู้เป็นภาพสะท้อนของการสอนเหมือนเงาในกระจก องค์ประกอบของการเรียนรู้ เช่นแรงขับ การกระตุ้น การเร้า การตอบสนองสิ่งเร้า การให้รางวัลและการลงโทษ เป็นต้น ต้องมีการวิเคราะห์ด้วยว่า การสอนตรงเข้าหาเป้าแห่งการเรียนรู้หรือไม่เพียงใด
4. วิเคราะห์ทัศนคติการเรียนรู้ที่ครูนำมาประยุกต์ว่าเป็นอย่างไร
5. วิเคราะห์ตัวการที่ผู้เรียนยึดเป็นต้นแบบ ซึ่งผู้เรียนจะทำตามอย่างไร เพราะส่วนมากผู้เรียนมักจะเลียนแบบตัวการหรือบุคคลอย่างใดอย่างหนึ่งเสมอ¹

ทัศนคติการสอนที่เด่น ๆ มี 2 อย่างคือ

1. การสอนในฐานะการกำหนดรูปแบบของการเรียนรู้เสียใหม่ หมายถึง การที่ครูเป็นผู้กำหนดรูปแบบของการรับรู้ รวมทั้งทิศทางความคิดของผู้เรียน
2. การสอนในฐานะการกำหนดเงื่อนไข มี 4 ลักษณะคือ
  - 2.1 ปลุกกระตุ้นให้มีการตอบสนองสิ่งเร้าตามที่ครูต้องการ
  - 2.2 เสริมกำลังหรือให้รางวัลแก่การตอบสนองที่ตรงกับความต้องการของครู
  - 2.3 ส่งวนและปรับปรุงการตอบสนองที่ครูพอใจ

¹ ภิญโญ สาร, หลักการสอน, หน้า 236-238.

2.4 ขจัดทำลายการตอบสนองที่ครูไม่พอใจ หรือที่ครูไม่ต้องการ เพราะไม่ตรงกับวัตถุประสงค์ของการสอน โดยวิธีการต่าง ๆ ให้หมดไปจากพฤติกรรมของผู้เรียน¹

รูปแบบการสอน

ในปัจจุบัน สังคมได้ตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาและได้มอบหมายภาระนี้ให้กับหน่วยงานที่รับผิดชอบการศึกษาของชาติ ให้เป็นผู้ดำเนินการจัดกระบวนการอันเหมาะสมเกิดขึ้น เพื่อให้วัตถุประสงค์ของการศึกษาเป็นไปตามเป้าหมาย สถาบันการศึกษาจึงเป็นสถานที่สำคัญในการทำหน้าที่ด้านการศึกษาอย่างเป็นทางการ หรือที่เรียกว่า "การศึกษาในระบบ" และการเรียนการสอน ถือว่าเป็นวิถีทางหนึ่งหรือกระบวนการหนึ่งในการสร้างความเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนไปในทางที่พึงปรารถนา

ครูในฐานะเป็นตัวแปรสำคัญในการสอนนั้น จะต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการสอนเป็นอย่างดี เพื่อให้การเรียนรู้ของผู้เรียนเกิดขึ้นอย่างแท้จริง โดยทั่วไปมักมีผู้เข้าใจว่าการสอน คือการเดินเข้าไปในห้องเรียน แล้วก็สอนนักเรียนเกี่ยวกับเนื้อหาวิชาที่มีอยู่ในแบบเรียน โดยการอธิบายหรือขยายเนื้อหาให้มากกว่าที่มีอยู่ในแบบเรียนนั้น ผู้เรียนก็จด หรือฟังพอหมดชั่วโมงผู้สอนก็อาจส่งการบ้านเพื่อให้ผู้เรียนไปทบทวน หรือเตรียมบทเรียนมาล่วงหน้าแล้วชั่วโมงต่อไปก็มาต่อบทเรียนที่ค้างไว้²

เกลเซอร์ (Glaser) มองการสอนว่าเป็นรูปแบบซึ่งมีส่วนประกอบอยู่ 4 ส่วนตามลำดับดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของการสอน (Instructional Objectives)
2. พฤติกรรมของผู้เรียนก่อนที่จะเริ่มเข้าสู่การเรียนการสอน (Entering Behavior)

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 239.

² จรรยา ลู่วรรณทัตและภัทรา ลู่นนทรทรัพย์, พฤติกรรมกรรมการสอนประถมศึกษา, หน้า 173.

3. การดำเนินการสอน (Instructional Procedures)
4. การประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน (Performance Assessment)¹

ในปี ค.ศ. 1970 โปพแฮม (Popham) และเบเกอร์ (Baker) ได้เสนอรูปแบบการสอนอีกรูปหนึ่ง ดังต่อไปนี้

บทวนอีกครั้งหนึ่ง ถ้าวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ไม่บรรลุเป้าหมาย

1. ระบุวัตถุประสงค์ที่เฉพาะเจาะจงลงไป (Specification of Objectives)
2. ประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนก่อน (Preassessment)
3. การสอน (Instruction)
4. ประเมินผล (Evaluation)²

ในปีเดียวกัน คิบเลอร์ (Kibler) และคณะได้เสนอรูปแบบการสอนที่คล้ายคลึงกัน เรียกว่า "รูปแบบการสอนทั่วไป" (A General Model of Instruction) มีลำดับขั้นดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของการสอน (Instructional Objectives)
2. การประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนก่อน (Preassessment)
3. การดำเนินการสอน (Instructional Procedures)
4. การประเมินผล (Evaluation)³

ในปัจจุบัน ได้มีการพัฒนารูปแบบการสอนที่อาศัยแนวคิดของโปพแฮม, เบเกอร์, คิบเลอร์ บอลเกอร์และไมลส์ โดยเรียกรูปแบบที่ใช้ชื่อว่า "รูปแบบการสอนที่เป็นไปตามเหตุผล" (A Logical Instructional Model) รูปแบบนี้ได้ขยายรายละเอียดจากแบบเดิม เพื่อให้กระชับและสามารถนำไปใช้ได้เหมาะสมโดยมีลำดับขั้นตอนดังนี้

---

¹Robert Glaser, Psychology and Instructional Technology (New York: John Wiler & sons, 1965), pp. 1-30.

²James Popham and Eva Baker, Systematic Instruction (New Jersey: Prentice-Hall, 1970), p. 13 and 18.

³Robert J. Kibler, Larry l. Balkler, and David t. miles, Behavioral Objectives and Instruction (Boston: Allyn & Bacon, 1970), p. 3.

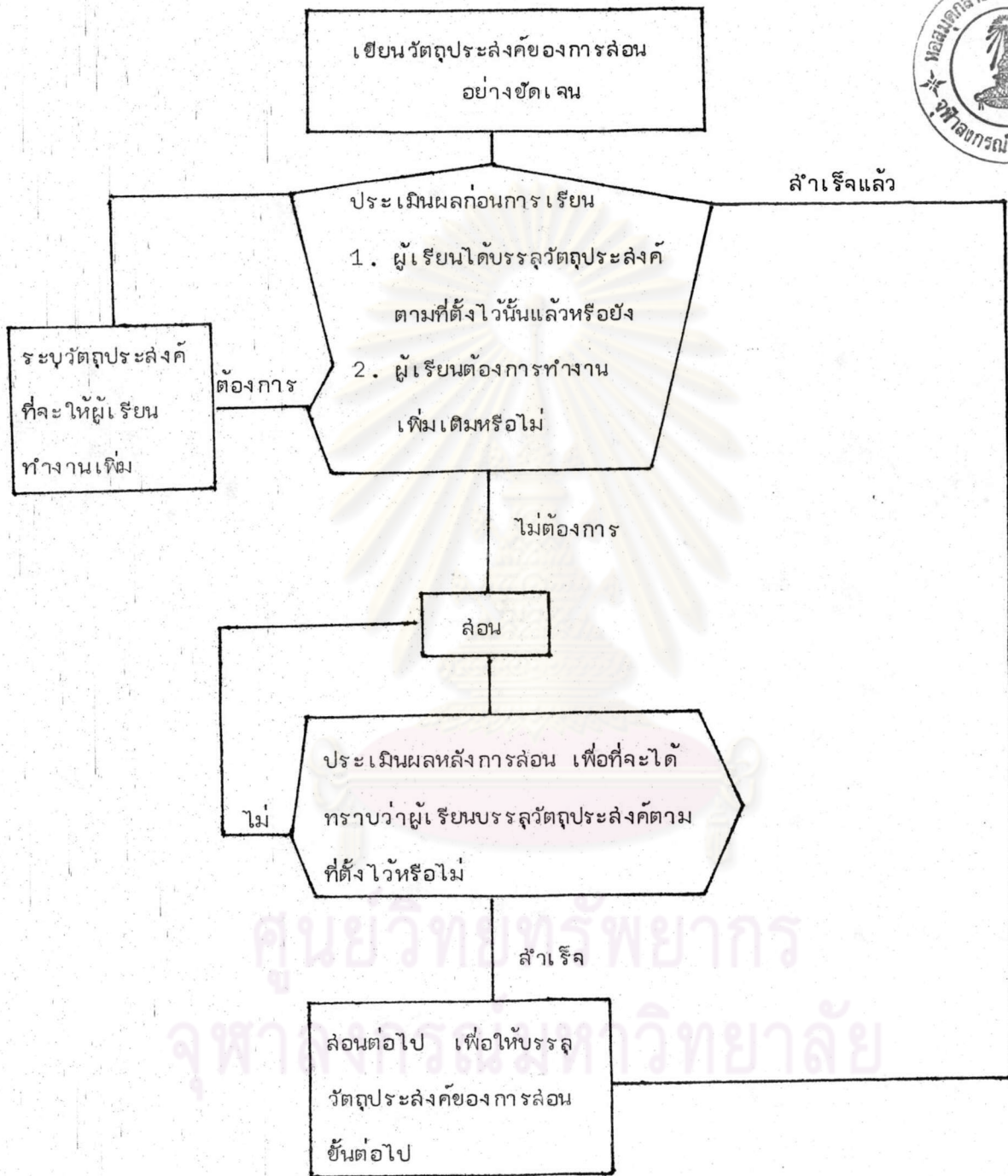

1. เขียนวัตถุประสงค์ของการสอนอย่างชัดเจน (State Precise Instructional Objectives)
2. ประเมินผลก่อนการเรียน (Preassess)
  - 2.1 ผู้เรียนได้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ได้ตั้งไว้หรือไม่หรือยัง
  - 2.2 ผู้เรียนต้องการมีกิจกรรมเพิ่มเติมหรือไม่
3. ดำเนินการสอน (Instruct)
4. ประเมินผลหลังการสอน (Evaluate) ผู้เรียนสามารถบรรลุตามเป้าหมายหรือไม่
5. ดำเนินการสอนต่อไป ให้สัมพันธ์สอดคล้องกับการประเมินผล

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รูปแบบการสอนที่เป็นไปตามเหตุผลดังกล่าว สามารถเขียนออกมาเป็นแผนภูมิดังนี้คือ¹

¹Walter D. Pierce and Michael A. Lorber, Objectives and Methods for Secondary School Teaching (New Jersey: Prentice-Hall,1977),

ลักษณะและหลักการสอนที่ดี

พฤติกรรมกรรมการสอนของผู้สอนแต่ละคนย่อมมีความแตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับหลักการสอน ลักษณะวิธีสอนที่ผู้สอนแต่ละคนใช้และย่อมมีผลต่อการเรียนรู้และความเปลี่ยนแปลงของผู้เรียนด้วย ผู้สอนที่มีลักษณะและหลักการสอนที่ดี ย่อมมีพฤติกรรมกรรมการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ได้ดีตามไปด้วย แต่การสอนเป็นทั้งศิลปะและศาสตร์ ที่ไม่อาจกำหนดขึ้นตายตัว เพื่อสามารถใช้ได้ ตลอดไป ยังต้องมีการเปลี่ยนแปลงปรับปรุงให้เหมาะสมกับสภาพการณ์อยู่เสมอ แต่อย่างไรก็ตาม การที่จะเปลี่ยนแปลงลักษณะและหลักการสอนอันเป็นคุณลักษณะประจำตัวของผู้สอนแต่ละคน นั้น ยากที่จะกระทำได้ในระยะเวลาอันสั้น

ดังนั้น นักการศึกษาทั้งในอดีตและปัจจุบัน ได้พยายามศึกษาหาวิธีปรับปรุง การสอน โดยยึดหลักการสอนที่เห็นว่ามีประสิทธิภาพและลักษณะการสอนที่เห็นว่าได้ผล มารวบรวมเป็น หลักการและแนวทางที่จะทำให้การสอนและพฤติกรรมกรรมการสอนที่แสดงออกในชั้นเรียนดีขึ้น อาจ เรียกได้ว่าเป็นการนำเอาศิลปะของความเป็นครูมาทำให้เป็นศาสตร์มากขึ้น มีกฎเกณฑ์ขั้นตอน มีระบบระเบียบและสามารถนำไปใช้ได้ง่ายยิ่งขึ้นดังเช่น

บำรุง กลัดเจริญและจวีวรรณ กิณาวงค์ ได้กล่าวถึงหลักการสอนที่ครูพึงกระทำ มีดังนี้

1. สอนจากสิ่งทีรูไปหาสิ่งที่ไม่รู้
2. สอนจากสิ่งทีง่ายไปหาสิ่งทียาก
3. สอนจากสิ่งทีมีตัวตนไปหาสิ่งทีไม่มีตัวตน
4. สอนจากสิ่งทีพบเห็นไปหาเหตุผล
5. สอนจากสิ่งทีง่ายไปหาสิ่งทีซับซ้อน
6. สอนเป็นไปตามธรรมชาติของ เด็ก
7. สอนให้ผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า
8. สอนให้สนุกน่าสนใจ
9. สอนโดยครูบอกให้น้อยที่สุด
10. สอนให้มักเรียน เรียนโดยการกระทำ

และลักษณะ การสอนที่ดีควรมีลักษณะดังนี้

1. การสอนที่ดีต้องมีความมุ่งหมายของบทเรียน และให้มีการเตรียมเนื้อหา อุปกรณ์ การประเมินผลให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายดังกล่าวข้างต้น

2. การสอนที่ดีต้องยึดเด็กเป็นหลัก
3. การสอนที่ดี ครูต้องสร้างบรรยากาศให้เหมาะสมกับการเรียนรู้
4. การสอนที่ดี ควรมุ่งให้เด็กได้ทั้งความรู้ ความสามารถ ทักษะและเจตคติ
5. การสอนที่ดี ต้องเป็นการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่
6. การสอนที่ดีต้องเปิดโอกาสให้นักเรียนคิดค้นหาเหตุผล ความเป็นไป
7. การสอนที่ดี ควรจะสัมพันธ์กับเนื้อหาที่เกี่ยวข้อง
8. การสอนที่ดี ย่อมต้องช่วยให้นักเรียนเกิดความสนใจในสิ่งที่เรียน
9. การสอนที่ดี ควรเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผน มีส่วนร่วม

ในการดำเนินกิจกรรม

10. การสอนที่ดี ไม่ควรยึดมั่นแต่เพียงวิธีสอนวิธีใดวิธีหนึ่ง
11. การสอนที่ดี จะต้องมีการประเมินผลตลอดเวลา
12. การสอนที่ดี ย่อมเริ่มต้นจากการตั้งความมุ่งหมาย การกำหนดวิธีสอน การใช้

อุปกรณ์และการวัดผลให้สอดคล้องกับตารางวิเคราะห์หลักสูตร โครงการสอนและประมวลการสอน¹

ชาญชัย ศรีไฉยเพชร เล่นอเนวลักษณะ การสอนที่ดีดังนี้

1. ต้องส่งเสริมให้นักเรียนมีประสบการณ์ตรงมากที่สุด
2. ต้องมีจุดประสงค์ของบทเรียน
3. ต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล
4. ต้องมีการประเมินผลอยู่ตลอดเวลา
5. ต้องมีการเตรียมการสอนเป็นอย่างดี
6. ต้องมีสื่อการสอน

¹ บำรุง กลัดเจริญและฉวีวรรณ กิनावงค์, ระเบียบวิธีสอนทั่วไป (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พิมพ์แอนด์, 2525), หน้า 109-121.

7. ต้องส่งเสริมให้นักเรียนทำงานเป็นหมู่คณะ
8. ต้องมุ่งให้ได้กให้ได้รับทั้งความรู้ ทักษะและเจตคติที่ดี
9. ต้องใช้วิธีสอนหลายแบบปนกัน
10. ต้องมีกิจกรรมให้นักเรียนทำ
11. ต้องมีการลงใจ
12. ต้องเปิดโอกาสให้นักเรียนคิดหาเหตุผล
13. ต้องสร้างบรรยากาศทำให้เหมาะลุ่มกับการเรียนรู้
14. ต้องส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ใหม่ ๆ
15. ควรสอนให้เด็กใช้ประสาทสัมผัสมากที่สุด
16. สอนตามกฎแห่งการเรียนรู้
17. ต้องส่งเสริมให้เด็กรู้จักแก้ปัญหาด้วยตนเอง
18. ต้องสอนให้สอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของนักเรียน
19. ต้องมีการเ้าความสนใจก่อนทำการสอนเสมอ¹

ในการสอนวิชาพลศึกษา ซึ่งมีลักษณะวิชาที่แตกต่างไปจากวิชาอื่น ๆ บ้างนั้น สามารถที่จะใช้หลักการสอนเช่นเดียวกับหลักการสอนทั่วไป ถึงแม้ว่าวิชาพลศึกษาจะต้องใช้กิจกรรมทางร่างกายเป็นสื่อในการเรียนรู้ซึ่งเป็นลักษณะที่แตกต่างไปจากวิชาการแขนงอื่น แต่สิ่งที่เหมือนกัน คือมีจุดมุ่งหมายร่วมกันกับจุดมุ่งหมายของการศึกษาโดยทั่วไป

แนปและ ลีออนฮาร์ด (Knapp & Leonhard) ให้ความเห็นว่า พลศึกษาเป็นการศึกษาอย่างหนึ่งที่ใช้กิจกรรมทางกายหรือการเล่นกีฬาเป็นสื่อการเรียนรู้ การสอนจึงควรเน้นให้ผู้เรียนมีทักษะทางกายเกี่ยวกับการเคลื่อนไหว ซึ่งมีขั้นตอนและหลักการดังนี้คือ

1. ผู้สอนต้องให้ผู้เรียนเกิดความคิดรวบยอดในทักษะที่จะเรียน
2. สอนให้เกิดประสบการณ์ในทักษะใหญ่ ๆ ที่เป็นส่วนรวมเสียก่อน
3. วิเคราะห์รายละเอียดในการปฏิบัติ หรือแสดงท่าทางในทักษะต่าง ๆ

---

¹ ชาญชัย คีร์โลยเพอร์, ทักษะและเทคนิคการสอน (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พิทักษ์อักษร, 2525), หน้า 103-104.

4. ฝึกทักษะในส่วนที่ต้องการตามลำดับ
5. วิเคราะห์การแต่งท่าทางต่อเนื่องกันไป
6. แสดงทักษะส่วนรวมทั้งหมดให้เห็นอีกครั้งหนึ่ง
7. วิเคราะห์ท่าทางอีกครั้งหนึ่ง
8. ฝึกทักษะในส่วนที่ต้องการอีก
9. สารีตและวิเคราะห์ทักษะทั้งหมดให้ผู้เรียนปฏิบัติตามได้ง่าย¹

วรศักดิ์ เพียรชอบได้เสนอแนะการปฏิบัติเกี่ยวกับการสอนพลศึกษาให้ได้ผลดี ซึ่งมี

ลักษณะต่อไปนี้

1. การสอนแต่ละครั้งควรจะต้องกำหนดจุดมุ่งหมายให้แน่ชัด
2. ให้นักเรียนทุกคนได้มีส่วนเข้าร่วมในกิจกรรมการสอนอย่างทั่วถึง
3. ทำบทเรียนให้สนุกสนาน จัดบรรยากาศการเรียนเป็นกันเอง
4. ครูผู้สอนวิชาพลศึกษาต้องสามารถวิเคราะห์ทักษะการเคลื่อนไหวให้นักเรียน

เข้าใจและปฏิบัติตามได้เป็นลำดับขั้นตอน

5. การสอนพลศึกษาควรให้นักเรียนได้แสดงออกได้พอสมควร บรรยากาศดีมีไปด้วย

ความสนุกสนานตื่นเต้นไปตามกิจกรรมการสอน

6. ถ้าหากครูพลศึกษาใช้วันหยุด ควรใช้เมื่อจำเป็นใช้ให้เหมาะสมเท่านั้น
7. ครูผู้สอนต้องมีทัศนคติที่ดีต่อนักเรียนทุกคน
8. ครูควรเคารพและเชื่อในความสามารถของนักเรียนว่า นักเรียนทุกคนมีความ

สามารถ

9. นักเรียนที่มาเรียนพลศึกษา เป็นนักเรียนที่ต้องการเล่นหรือออกกำลังกาย

ฉะนั้น ครูไม่ควรใช้เวลาหยุดคุย หรือบรรยายมากเกินไป ควรให้นักเรียนร่วมกิจกรรมทั้งที่

10. ครูผู้สอนพลศึกษาควรใช้วิธีสอนหลาย ๆ อย่าง เพื่อให้นักเรียนมีความสำเร็จ

ในการเรียน

---

¹Clyde Knapp, Patricia Hagman Leonhard, Teaching Physical

11. การสอนครูควรเน้นท่าทางที่ถูกมากกว่าผิด และช่วยเหลือแนะนำนักเรียนให้ทั่วถึง
12. ถ้ามีการอธิบายกติกาการเล่น ควรเป็นไปอย่างสั้น ๆ เฉพาะที่จำเป็น ถ้าหากเป็นไปได้ ควรได้มีโอกาสร่วมอภิปรายกติกา หรือปัญหาการเล่นหลังจากเล่นกีฬาแล้ว
13. การสอนวิชาพลศึกษาทุกครั้ง ครูควรขอยุ่โอกาสจากสภาพการณ์จริง ๆ ที่เกิดขึ้น ปลุกฝังคุณธรรมในตัวนักเรียนควบคู่กันไปด้วย
14. ในการสอนครูต้องคำนึงว่า สอนนักเรียนเพื่อให้ได้รับการศึกษาโดยวิธีการทางพลศึกษา ครูพลศึกษาไม่ใช่ครูสอนฟุตบอล บาสเกตบอล หรือครูกีฬาอื่น ๆ
15. ครูพลศึกษาจะต้องสอน จะต้องช่วยเหลือนักเรียน เพื่อให้นักเรียนสามารถบรรลุผลได้ตามที่กำหนดไว้ ไม่ใช่ยืนคอยดูอยู่เฉย ๆ¹

จะเห็นว่า การสอนเป็นกระบวนการที่มีความละเอียดอ่อนลึกซึ้ง เป็นความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนที่ต้องการความเข้าใจซึ่งกันและกันที่ถูกต้อง การสอนไม่ใช่เป็นการนำเอาความรู้มาบอกให้ผู้เรียนรู้เท่านั้น ดังเช่นการสอนวิชาพลศึกษาไม่ใช่เป็นการสอนให้นักเรียนเล่นกีฬาหรือเพียงแค่นี้ให้ กิดทักษะในการเคลื่อนไหวเท่านั้น แต่มุ่งหมายให้ผู้เรียนเกิดพัฒนาการในทุกด้าน ดังนั้น ครูที่ดี วิธีสอนที่เหมาะสม กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่ดีจึงเป็นสิ่งพึงปรารถนาในระบบการศึกษา

ลักษณะของครูที่เกี่ยวกับการสอน

คุณลักษณะของครู เป็นสิ่งที่มีอิทธิพลต่อการเรียนการสอนโดยตรง ความด้อยพัฒนาประการหนึ่งของระบบการศึกษาคือ การที่ครูอีกหลาย ๆ คนยังคงไม่สนใจต่อระบบการสอนที่ดี ไม่ยอมรับการเปลี่ยนแปลงการพัฒนาหลักการสอนที่ทันสมัยและได้ผลกว่า ยังคงใช้วิธีการสอนแบบเก่า ๆ หรือสอนไปตามสัญชาตญาณความเคยชิน ทำให้พฤติกรรมการสอนเป็นไปอย่างซ้ำซาก

¹ วรรคัตติ เพียรชอบ, หลักและวิธีสอนวิชาพลศึกษา (กรุงเทพมหานคร :

ไม่บังเกิดความสัมฤทธิ์ผลทางการศึกษาอย่างเต็มที่ เกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้สอนที่ดี ได้มีนักการศึกษาหลายท่านเสนอแนวคิดไว้มากมายดังต่อไปนี้

อัจฉรา ประไพตระกูล กล่าวถึงคุณสมบัติของครูที่ดี ควรประกอบด้วยลักษณะดังนี้

1. ครูควรสามารถตีความจุดหมายของหลักสูตรแต่ละระดับชั้น และจุดหมายเฉพาะวิชามาเป็นพฤติกรรมได้
2. ควรรู้จักเลือกเนื้อหาวิชาให้เหมาะสมกับระดับชั้น เพื่อศึกษา ค้นคว้าหาประสบการณ์เพิ่มเติม ไม่ยึดตำราเล่มเดียวในการสอน
3. วิธีสอนของครูตามหลักสูตรใหม่นั้น ครูจะต้องศึกษาวิธีสอนแบบต่าง ๆ ตลอดจนเทคโนโลยีสมัยใหม่ และรู้จักเลือกวิธีสอนให้เหมาะสมกับเนื้อหาวิชา คำนี้ถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล นอกจากนี้ครูควรศึกษาเทคนิคการสอนหลาย ๆ อย่าง
4. ในด้านการสอนนั้น ครูจะต้องเป็นคนที่มีความรู้กว้างขวาง รู้จักสัมพันธ์เนื้อหาวิชา ผูกให้นักเรียนรู้จักสัมพันธ์ความคิด มีความคิดสร้างสรรค์และรู้จักนำความรู้ไปประยุกต์ใช้
5. ในการสอนบางวิชา เช่น ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ มีการฝึกทักษะให้สัมพันธ์กัน ทั้งการพูด ฟัง อ่านและเขียน ครูควรมีวิธีสอนให้ได้ทักษะทุกด้านในแต่ละครั้งที่สอน
6. ในด้านการวัดผลและประเมินผลการสอน ครูต้องศึกษาหาความรู้ให้ถ่องแท้ ต้องกำหนดเกณฑ์วัดผลให้แน่นอน จะมีการวัดผลอย่างไร หาวิธีปฏิบัติให้ง่ายและมีประสิทธิภาพ
7. ประการสุดท้ายที่มีความสำคัญที่สุดในการสอนของครู คือความมีชีวิตชีวา ความกระตือรือร้นที่จะปรับปรุงการ เรียงการสอนให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ สัมกับที่เป็นครูในยุค การเปลี่ยนแปลงของสังคมระบอบประชาธิปไตย¹

สมบุรณ์ ตันยะ กล่าวถึงสมรรถภาพทางด้านการสอนของครู ซึ่งอาจแยกองค์ประกอบ ออกได้เป็นสองส่วนด้วยกันคือ

1. สมรรถภาพทางด้านความรู้ในเนื้อหาวิชาที่ใช้ในการสอนนักเรียน

¹อัจฉรา ประไพตระกูล "ครูกับหลักสูตรใหม่," วารสารครูคำสัตว์

2. สมรรถภาพทางด้านความรู้ความสามารถในการจัดกระบวนการเรียนการสอน¹

ในการที่ครูจะสามารถจัดกระบวนการเรียนการสอนให้ประสพผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของการศึกษานั้น ครูจะต้องมีความรู้ความสามารถในด้านต่าง ๆ อีกมาก ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

1. สมรรถภาพด้านความรู้ความเข้าใจนักเรียน ได้แก่ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา ความต้องการ ความสนใจ ความพร้อม ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการเรียนรู้ การจูงใจและการเสริมแรง รวมทั้งการนำความรู้ความเข้าใจเหล่านี้ไปใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอน
2. สมรรถภาพด้านวิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน ได้แก่ความรู้ความเข้าใจของครูเกี่ยวกับการนำเข้าสู่บทเรียน การสร้างบรรยากาศในการเรียนการสอน การใช้วิธีสอนและกิจกรรมในชั้นเรียน เพื่อให้การเรียนการสอนประสพผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้
3. สมรรถภาพด้านการวางแผนการเรียนการสอน ได้แก่ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับจุดหมายของหลักสูตร จุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน การจัดชั้นเรียน แผนการสอนบันทึกการสอน
4. สมรรถภาพด้านสื่อการเรียนการสอน ได้แก่ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสื่อการเรียนการสอน รวมทั้งความสามารถในการสร้าง จัดหา บำรุงรักษา และการใช้สื่อการสอนได้อย่างเหมาะสมกับเนื้อหาวิชา สภาพแวดล้อม ระดับการพัฒนาของผู้เรียน
5. สมรรถภาพด้านการวัดและการประเมินผลการเรียนการสอน ได้แก่ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการสร้าง การใช้เครื่องมือวัดผล การประเมินผลการเรียนการสอน การประเมินคุณภาพการสอน²

¹ สัมบุรณ์ ตันยะ, "การพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมเพื่อสร้างเสริมสมรรถภาพด้านการเรียนการสอนของครูประจำการระดับประถมศึกษา" (ปริญาานิพนธ์การศึกษาอุษฎฐิบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2524), หน้า 62.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 62-64.

อาร์มสตรอง (Armstrong) กล่าวว่า ครูที่มีประสิทธิภาพควรจะต้องสามารถเขียน วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม กำหนดเป้าหมายการเรียนรู้โดยละเอียด นำเอาหลักการเรียนรู้ มาใช้ในการสอนสร้างบรรยากาศการเรียนได้สอดคล้องกับความต้องการตามธรรมชาติของ ผู้เรียนและเหมาะสมกับสภาพของสังคม มีเทคนิคการสอนและการวัดผลที่ดี ตลอดจนสามารถ นำเอาผลจากการประเมินผลผู้เรียนมาปรับปรุงการสอน ควรประเมินผลการปฏิบัติงานการสอน ของตนเอง ควรให้ความใกล้ชิดเป็นกันเองกับผู้เรียนและทำการศึกษาคู่มือผู้เรียนเป็นรายบุคคล¹

วรศักดิ์ เพ็ชรชอบ ได้กล่าวถึงครูพลศึกษาที่ดี สามารถปฏิบัติหน้าที่และภารกิจทาง การพลศึกษาได้ดีและมีประสิทธิภาพ ควรมีสรรถนะที่สำคัญดังนี้

1. เป็นผู้ที่มีความรู้ดี ทั้งในด้านวิชาการศึกษาทั่วไป วิชาครูและวิชาพลศึกษา
2. เป็นผู้มีความกระตือรือร้นในวิชาพลศึกษาอย่างแท้จริง
3. เป็นผู้ที่มีความรู้สึกในความรับผิดชอบสูง
4. เป็นผู้ที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และกระตือรือร้น
5. เป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพดี มีสุขภาพสมบูรณ์
6. เป็นผู้ที่มีคุณธรรม มีจิตใจโอบอ้อมอารี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และมีน้ำใจเป็นนักกีฬา
7. เป็นผู้ที่รักเด็ก มีอารมณ์สนุกสนานร่าเริง²

ผาณิต บิสมาค์ ได้ศึกษาและทำการวิจัยเรื่อง "คุณลักษณะของครูพลศึกษาที่พึงปรารถนา สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา ในกรุงเทพมหานคร" ผลปรากฏว่า คุณลักษณะของครูพลศึกษาที่พึง ปรารถนานั้น ประกอบด้วยคุณลักษณะที่สำคัญเรียงตามลำดับดังนี้

1. ด้านการสอน ครูพลศึกษาควรมีความรู้ความเข้าใจในความมุ่งหมายของ หลักสูตรวิชาพลศึกษา และรู้จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา
2. ด้านสุขภาพทางกายและสุขภาพทางจิต ครูพลศึกษาควรมีสุขภาพทางกายและ ทางจิตดี

¹ Harold R. Armstrong, "Performance Evaluation," The National Elementary Principle 52(February 1973) : 51-55.

² วรศักดิ์ เพ็ชรชอบ, หลักและวิธีสอนวิชาพลศึกษา, หน้า 31.

3. ด้านวิชาการ ควรมีความรู้ในเรื่องอันตรายที่จะเกิดจากการเรียน การสอน กิจกรรมพลศึกษาและการป้องกันโรคติดต่อ
4. ด้านบุคลิกภาพ ควรควบคุมอารมณ์ได้
5. ด้านคุณธรรม ความประพฤติ ควรมีน้ำใจเป็นนักกีฬา ควรมีความรับผิดชอบ ต่อหน้าที่การงาน
6. ด้านมนุษยสัมพันธ์ ควรปรับตัวเข้ากับบุคคลอื่นได้ดี ร่วมมือในกิจกรรมพลศึกษา
7. ด้านการอบรม ปกครองควรเป็นตัวอย่างที่ดีแก่เด็ก
8. ด้านการเป็นพลเมืองในสังคมประชาธิปไตย ควรยึดมั่นในชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
9. ด้านความเชื่อมั่นและเป็นตัวของตัวเอง ควรมีความภูมิใจในวิชาชีพ
10. ด้านกีฬาและความสามารถด้านกีฬา ควรสามารถสอนและเข้าร่วมกิจกรรม พลศึกษาได้หลายอย่าง และมีลักษณะท่าทางเป็นนักกีฬา¹

เพพและมีนซ์ (Pape & Means) ให้ความเห็นว่า ครูพลศึกษาที่มีคุณภาพ คือผู้ซึ่ง ปฏิบัติหน้าที่โดยมีความยืดหยุ่น มีความเข้าใจในธรรมชาติของผู้เรียน เข้าใจการใช้กิจกรรม พลศึกษาในการเรียนการสอน ใช้ทักษะที่เหมาะสมในการเรียนการสอน รู้ว่าจะทำกิจกรรม กิจกรรมนั้น ๆ อย่างไร เข้าใจในกระบวนการเรียนการสอนเป็นอย่างดี นอกจากนี้ยังให้ ทักคนอื่นว่า ครูพลศึกษาต้องปฏิบัติหน้าที่ในฐานะครูทั่วไปมีมนุษยสัมพันธ์ เพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมาย ของการเรียนการสอนโดยสมบูรณ์ และครูพลศึกษาควรจะต้องมีคุณลักษณะพิเศษคือ

1. มีสุขภาพและมีทักษะทางการเคลื่อนไหวดีมาก
2. ระลึกเสมอว่า พลศึกษาไม่ใช่การเล่นกีฬาเท่านั้น
3. ยืนยันศึกษาหาความรู้อยู่เสมอ
4. ทำตนให้ เป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับและเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป

---

¹ ชาติต บิสมาค์, "คุณลักษณะของครูพลศึกษาที่พึงปรารถนาสำหรับโรงเรียนมัธยม ศึกษา ในกรุงเทพมหานคร" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาด้านพลศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522), หน้า 256-270.

เกี่ยวกับการกระทำตนให้เป็นผู้ที่มีประสพการณ์และเชี่ยวชาญขึ้นมา นั้น เพพและมินซ์

ให้ทัศนว่า

1. ควรส่งเสริมให้ผู้อื่นได้แสดงออกถึงความสนใจของเขา
2. จำชื่อเพื่อนใหม่และความสนใจของเขาได้
3. เคารพต่อความคิดเห็นของผู้อื่น
4. เอาใจเขาใส่ใจเราไม่ใช้ความคิดเห็นของตนเองเป็นเกณฑ์
5. กระตุ้นให้คนอื่นทำ และพูด
6. มองเห็นความดีของแต่ละคน
7. แสดงความคิดเห็นโดยเหตุผล
8. เป็นสมาชิกที่ดีของกลุ่ม
9. ให้คำแนะนำแก่คนอื่นได้
10. มีความสามารถที่จะชักนำให้ผู้อื่นมาร่วมในการทำงานได้
11. สร้างความประทับใจให้กับคนอื่นที่ได้รู้จักและพบเห็น
12. มีคุณสมบัติที่จะควบคุมพฤติกรรมของคน¹

บุชเชอร์ (Bucher) กล่าวถึงคุณสมบัติของครูพลศึกษาที่เป็นที่ต้องการ ควรประกอบด้วย

ด้วยสิ่งต่อไปนี้

1. ได้รับการฝึกอบรมทางการพลศึกษามาอย่างดี มีความกระตือรือร้น มีระเบียบวินัย มีวัฒนธรรม มีสุขภาพดี อารมณ์มั่นคง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีการปรับตัวที่ดี สามารถเข้ากับบุคคลอื่นและสถานการณ์อื่นที่ใหม่ ๆ ได้ สนใจในสวัสดิภาพของนักเรียนและสนใจการทำงาน
2. ความสามารถพิเศษของครูพลศึกษา ซึ่งเป็นที่ต้องการคือ ต้องมีพื้นฐานการศึกษาเป็นนักวิชาการ เฉลียวฉลาด บุคลิกภาพดี มีความรู้ในด้านวิชาการศึกษา

¹Laurence A. Pape and Louis E. Means, A Professional Career in Physical Education (New Jersey: Prentice-Hall, 1963), pp. 17-216.

ครูพลศึกษานอกจากจะปฏิบัติหน้าที่เหมือนกับครูโดยทั่วไปแล้ว ยังต้องทำหน้าที่รับภาระที่นอกเหนือไปจากการให้ความรู้แก่เด็ก คือให้เด็กมีความเจริญเติบโตที่ถูกต้องสมบูรณ์ มีทักษะในการเคลื่อนไหว มีความสามารถในทางกีฬา สร้างคุณสมบัติการเป็นผู้นำและตัวครูพลศึกษานั้นต้องเป็นผู้ที่มีศรัทธาในวิชาชีพอย่างแรงกล้า ยึดมั่นอยู่เสมอว่าการสอนนั้นคือการสร้างคนเป็นวิชาชีพที่ดีในการช่วยเหลือผู้อื่น

นอกจากนี้ บุชเชอร์ยังกล่าวถึงความคิดเห็นของ แจ็กสัน (Jackson) ซึ่งสนับสนุนคุณสมบัติของครูพลศึกษาที่ได้กล่าวมาแล้วว่า ครูพลศึกษาจะต้องประกอบด้วย

1. เชื่อในคุณค่าของการสอนและการเป็นผู้นำ
2. ส่งเสริมสวัสดิภาพของทุกคน
3. มีความรับผิดชอบ
4. เข้าใจในพฤติกรรมของบุคคลในวัยต่าง ๆ
5. เข้าใจสังคมและพฤติกรรม
6. มีส่วนในการพัฒนาสังคม
7. ควรมีความสามารถทางสมองและมีสามัญสำนึกเหนือระดับเฉลี่ย
8. มีสุขภาพดีเยี่ยม
9. มีน้ำเสียงดีชวนฟัง
10. มีวาตะหรือใช้ภาษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ
11. มีอารมณ์ขัน
12. มีความกระตือรือร้นในการทำงาน¹

บาเลย์และฟิลด์ (Baley and Field) กล่าวว่าครูพลศึกษาควรมีคุณสมบัติดังนี้

1. ครูพลศึกษาต้องมีสุขภาพทางกายและสุขภาพทางจิตดี มีพลังกายพลังใจสูง

เพราะมีงานต้องรับผิดชอบมาก

2. ครูพลศึกษาควรมีความสามารถในทักษะกีฬาต่าง ๆ และมีส่วนร่วมในการฝึก

¹ Charles A. Bucher, Foundations of Physical Education 5th ed.

(Saint Louis: The C.V. Mosby Company, 1968), pp. 592-597.

กิจกรรมอยู่เสมอ ยิ่งครูพลศึกษามีความชำนาญในด้านกีฬาต่าง ๆ ตีมากเท่าใด ย่อมจะเป็นการส่งเสริมให้การปฏิบัติหน้าที่ได้มีประสิทธิภาพมากขึ้นเท่านั้น

3. ครูพลศึกษาควรมีสำนึกชอบที่จะให้การบริการบุคคลอื่น ไม่แสดงกิริยาท่าทางวางอำนาจ ควรกระตุ้นให้เด็กมีการแสดงออก ช่วยเหลือให้เด็กได้ฝึกตนเองให้เกิดทักษะ และความชำนาญ พยายามให้เด็กได้เกิดการพัฒนาด้านต่าง ๆ ด้วยตนเองและมีวุฒิภาวะทางปัญญาตามควรแก่สภาพ

4. ครูพลศึกษาควรมีความเป็นผู้นำ กล้ารับความผิดพลาด ครูพลศึกษาที่ประสบความสำเร็จ คือครูพลศึกษาผู้ซึ่งมองเห็นความสนุกเร้าใจของเด็กด้วยความพอใจและดีใจ

5. ครูพลศึกษาควรพยายามดึงเอาความกล้ามากระตุ้นตัวของเด็กออกมาให้ได้ เพราะทุกคนย่อมมีศักยภาพในตัวเอง สนใจเด็กทุกคน ปลูกฝังให้เด็กเกิดความรักในการเล่นกีฬาทุกประเภท

6. ครูพลศึกษาต้องมีวินัยในตนเอง มีบุคลิกภาพดึงดูดความสนใจและมีลักษณะของนักกีฬา ทำตนเป็นแบบอย่างที่ดีของนักเรียน

7. ครูพลศึกษาต้องสนใจในบุคลิกภาพภายนอกของตนเองเสมอ รักษาสมรรถภาพทางกายของตนเองให้ดีตลอดเวลา แต่งกายอย่างสะอาดเรียบร้อยเหมาะสมตามสถานการณ์และควรมีความสำนึกอยู่ตลอดเวลาว่า ตนเองเป็นตัวแทนของวิชาชีพที่เป็นสมาชิกอยู่¹

เกรสัน ดอธรี (Greyson Daughthrey) กล่าวว่าครูพลศึกษาควรมีคุณสมบัติดังนี้

1. มีความมั่นคงทางอารมณ์ เพื่อเป็นการส่งเสริมบุคลิกภาพที่ดี ครูที่อารมณ์เสื่อง่ายเป็นประสา จะทำให้มีปัญหาทางวินัยและปัญหาในชั้น

2. มีบุคลิกภาพที่น่าพอใจ ครูที่ประสบความสำเร็จจะเป็นมิตรและชอบแสดงออก มีความเป็นกันเองและสัมพันธ์กับนักเรียนดี

3. มีความรู้ ครูพลศึกษาต้องคุ้นเคยกับทักษะและเทคนิคทุกอย่างที่จำเป็นต่อการสอนพลศึกษา คุณสมบัติในการแสดงออกให้นักเรียนเห็นถึงลักษณะที่ถูกต้องจะเป็นวิธีทางที่จะได้รับความชื่นชมและการเคารพจากนักเรียน

¹James A. Baley., and David A. Field, Physical Education and Physical Educator (Boston: Allyn & Bacon Co., 1976), pp. 30-37.

4. การอุทิศเวลาและตนเอง นักเรียนจะขาดความเคารพต่อครูที่ไม่สนใจในรายละเอียดเกี่ยวกับการจัดชั้นเรียนและการสอน
5. ความกระตือรือร้น
6. ความสนใจในความแตกต่างระหว่างบุคคล ครูควรได้เตรียมการล่อนกิจกรรมต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับความสามารถของนักเรียน
7. ความสนใจในวิชาชีพ ครูที่พยายามปรับปรุงสถานภาพของตนเองโดยการศึกษาวิจัย เข้าร่วมในสัมนาวิชาชีพ นับได้ว่าเป็นครูที่ดี
8. มีจุดหมายและวัตถุประสงค์ในการล่อน
9. เป็นตัวอย่างที่ดีแก่นักเรียนเกี่ยวกับวิถีทางต่าง ๆ ของการดำเนินชีวิต เช่นการแต่งกาย การพูด การใช้เวลารว่าง การออกกำลังกาย การวางตัวที่เหมาะสม
10. รู้จักเลือกกิจกรรมการล่อนที่เหมาะสม
11. มีลู่อภาพที่ดี ครูพลศึกษาต้องเป็นผู้ที่มีลู่อภาพที่ดีเลิศตลอดเวลา เพราะงานทางด้านนี้ต้องใช้กำลังกายและกำลังใจอย่างมาก หากครูมีลู่อภาพไม่ถึงมาตรฐานจะไม่ล่อนล่องใจเด็กในการล่อนในชั้นเรียนได้
12. มีความคิดสร้างสรรค์
13. เสียง ครูที่มีน้ำเสียงในการพูดดี ลู่อภาพมนุษยสัมพันธ์จะประสบความสำเร็จ แต่ตรงกันข้าม สิ่งที่รบกวนนักเรียนมากที่สุด คือเสียงตะโกนของครู¹

การประเมินพฤติกรรมการล่อน

การศึกษาในปัจจุบันได้รับการพัฒนาไปสู่ความก้าวหน้าอย่างไม่หยุดยั้ง เห็นได้จากการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร แผนการศึกษา ตลอดจนระบบการศึกษาต่าง ๆ การเรียนการสอนจึงเป็นสิ่งที่ต้องมีการปรับปรุงเพื่อให้เหมาะสมล่อคล้องกับความเปลี่ยนแปลงนั้น การประเมินพฤติกรรมการล่อนเป็นทางหนึ่งที่จะศึกษาวิจัยออกมาให้เห็นว่า แนวทางหรือวิธีล่อนของครูผู้ล่อนมีความล่อมบูรณ์เหมาะสมล่อมมากน้อยเพียงใด สิ่งที่สำคัญคือ จะปรับปรุงพฤติกรรมอย่างไรสิ่งจะเป็น

---

¹Greyson Daughthrey, Effective Teaching in Physical Education for Secondary School (Philadelphia: W.B. Saunders Company, 1973), pp. 66-76.

สิ่งที่ต้องการของระบบการเรียนการสอนและมีประสิทธิภาพมากที่สุด ในการประเมินพฤติกรรม การสอนนั้น สามารถประเมินได้จากความคิดเห็นของผู้เรียน เพื่อนครู-อาจารย์ด้วยกัน ผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์ ประชาชนหรือผู้เชี่ยวชาญภายนอกสถาบัน

✓ โอแอนนิส (Ioannis) ได้เสนอแนวทางการศึกษาพฤติกรรมการสอนในชั้นเรียนไว้

4 แบบคือ

1. ศึกษาจากรายงานการประเมินผลของศึกษานิเทศก์หรือผู้บริหาร
2. ศึกษาจากการสังเกตของผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน
3. ศึกษาจากการรายงานด้วยตัวของผู้สอนเอง
4. ศึกษาจากการประเมินของผู้เรียน¹

การสังเกตการสอนของผู้เชี่ยวชาญเป็นวิธีการหนึ่งที่ได้รับการเชื่อถือและยอมรับว่าเป็นเทคนิคในการประเมินผลครูที่ได้ผลดี และในการสังเกตการสอนในชั้นเรียนนั้น ประหยัด ค่าวิธีหะ และชาญชัย อาจิมส์มาจารย์ ได้เสนอแนะและเสนอความคิดเห็นไว้ดังนี้

1. การได้รับความยอมรับจากครู โดยทั่วไปแล้วครูจะยอมรับการสังเกตการสอน ถ้าหากทำเป็นนิจลิน ทำในรูปวิชาชีพลำดับส่วนให้มีบรรยากาศของความเป็นมิตร และติดตาม ด้วยการอภิปรายที่มุ่งไปที่การช่วยเหลือครูต่อการชี้แนะแก้ปัญหา

2. ใช้ชุดการสังเกตแต่เริ่มแรก จากผลการวิจัยและทดลองหลายแห่งได้ชี้ให้เห็นว่า รูปแบบของครูและพฤติกรรมการสอนของครูสามารถพัฒนาได้โดยการทดลองสังเกตเพียง 6 ครั้ง การสังเกตแต่ละครั้งควรใช้เวลา 20-40 นาที

3. วางแผนสังเกตการสอนของครูทุกคน จัดให้มีการสังเกตและประเมินผลครู แม้กระทั่งครูที่ประสบภาระในการสอนมากที่สุด ซึ่งจะมีผลทำให้รู้ว่าโรงเรียนดำเนินการไปอย่างไร ประสพผลสำเร็จหรือไม่ การสังเกตการสอนครูบางคนอาจจะไม่ได้เห็นข้อเสียบางอย่าง

4. การกำหนดวงจรของการสังเกตการสอน หลังจากที่ถูกสังเกตได้ภาพการทำงาน ของครูแล้ว แผนที่ดีต่อมาก็คือการจัดโปรแกรมตารางการสังเกตที่สมบูรณ์สำหรับครูแต่ละคน

¹Paraskevopoulos Ioannis, "How Student Rate Their Teacher,"

ครั้งหนึ่งต่อระยะ 3-5 ปี เพราะโดยทั่วไปแล้วรูปแบบของครูมักจะไม่ค่อยเปลี่ยนแปลงรวดเร็วนัก

5. บันทึกการสังเกตการณ์ทั้งหมด ควรจะมีการบันทึกที่สมบูรณ์เกี่ยวกับการสังเกตการณ์ เพื่อให้สามารถให้รายละเอียดกับการอภิปรายกับครู อาจจะใช้การบันทึกขณะสังเกตการณ์ไปด้วย หรือสังเกตครั้งหนึ่งแล้วออกไปบันทึกข้างนอก ซึ่งบันทึกลงในแบบพิมพ์ที่ได้กำหนดพฤติกรรมไว้แล้ว หรือบันทึกพฤติกรรมสั้น ๆ ที่สังเกตเห็น¹

ริชชี ปรณโชติ กล่าวถึงประโยชน์ของการสังเกตพฤติกรรมการสอนอย่างมีระบบว่า สามารถนำไปใช้ในการนิเทศการศึกษาได้ เพราะช่วยให้ครูได้ทราบพฤติกรรมการสอนของตนเองในห้องเรียนได้อย่างชัดเจน ทำให้สามารถปรับปรุงตนเองได้ง่ายขึ้น นอกจากนี้ยังสามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยได้²

แฟลนเดอร์ (Flanders) กล่าวถึงความสำคัญของการสังเกตพฤติกรรมการสอนไว้ดังนี้

1. เพื่อให้ครูได้พัฒนาพฤติกรรมการสอน และสามารถควบคุมพฤติกรรมการสอนของตนเองได้
2. เพื่อค้นหาความสัมพันธ์ระหว่างปฏิสัมพันธ์การเรียนการสอนในห้องเรียนกับผลการเรียนของนักเรียน
3. เพื่อช่วยให้นักเรียนปรับตัวได้ดีขึ้น
4. เพื่อมุ่งศึกษาพฤติกรรมที่สังเกตได้³

¹ ประหยัด ศรีวิหะ, ชาญชัย อาจิมลมาจารย์, "การจัดตั้งและการดำรงไว้ซึ่งโปรแกรมที่มีประสิทธิผลในการประเมินผลครู," สารพัฒนาหลักสูตร (ตุลาคม-พฤศจิกายน 2526) : 43.

² ริชชี ปรณโชติ, "การสังเกตพฤติกรรมการสอนอย่างมีระบบ," วารสารครูค่าสตร์ (สิงหาคม-ตุลาคม 2515) : 13.

³ Ned A. Flanders, Analyzing Teaching Behavior (London: Addison Wesley Publishing, 1970), p. 2.

จะเห็นว่าการศึกษาพฤติกรรมกรรมการสอนของผู้สอนนั้นเป็นสิ่งที่ต้องกระทำ จะกระทำด้วยรูปแบบวิธีการใดก็ตาม นับเป็น เรื่องที่มีความหมายอย่างยิ่งต่อการประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ของครู-อาจารย์เกี่ยวกับเรื่องนี้ แฟลนเดอร์ (Flanders) กล่าวว่า "การสังเกตวิเคราะห์พฤติกรรมของครู เป็นสิ่งจำเป็นเพื่อพัฒนาการสอน ควบคุมพฤติกรรมของตนเองให้เป็นไปในแนวทางที่จะส่งเสริมผู้เรียนสัมฤทธิ์ผลในการเรียน เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่กำหนด"¹

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยพฤติกรรมกรรมการสอนของครูอาจารย์ในประเทศไทยส่วนมากเป็นการประเมินพฤติกรรมจากความเห็นของครูอาจารย์เป็นผู้ประเมินตนเองและจากการประเมินของผู้เรียน ส่วนเครื่องมือที่ใช้ มักจะเป็นแบบสอบถามที่สามารถจัดอันดับได้

สาขาการศึกษาทั่วไป

ในปี พ.ศ. 2518 นรา บุรุษรัช ได้ทำการวิจัยเรื่อง "พฤติกรรมกรรมการสอนด้านการจูงใจและด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน" โดยศึกษาจากการแบบสอบถามส่งไปยังกลุ่มประชากรที่เป็นครูผู้สอนวิชาคณิตศาสตร์ระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 51 คน ผลการวิจัยพบว่า

1. ปริมาณการสื่อนด้านการจูงใจ ครูใช้ต่างกัน พฤติกรรมที่ครูใช้สื่อนมาก คือ ประเภทนำเอาแบบแผน เทคนิควิธีสื่อนแบบต่าง ๆ มาใช้ และที่น้อยที่สุดคือ การนำเอาความคิดเห็นของนักเรียนมาใช้
2. ปริมาณการสื่อนด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ครูจะใช้ปริมาณต่าง ๆ กัน พฤติกรรมที่ครูใช้มากคือ การกระตุ้นให้นักเรียนตอบ ส่วนพฤติกรรมที่ครูใช้น้อยที่สุดคือ การให้นักเรียนเป็นผู้ริเริ่ม
3. ครูที่สอนในระดับประถมศึกษาจะมีพฤติกรรมกรรมการสื่อนด้านการจูงใจมากกว่าครูมัธยมศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ครูเพศหญิงมีพฤติกรรมกรรมการสื่อนด้านการจูงใจมากกว่าครู

¹Ibid., p. 3.

เพศชาย ล้วนครูที่มีวุฒิต่างกันและมีประสบการณ์การสอนต่างกัน มีพฤติกรรมการสอนไม่ต่างกัน ที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05¹

ในปีเดียวกัน กุลวดี เรื่อง เติบโตได้ทำการวิจัยเรื่อง "พฤติกรรมการสอนของครูด้านการเตรียมการสอนและการใช้อุปกรณ์การสอน" โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูภาษาไทย ระดับประถมศึกษา จังหวัดราชบุรี จำนวน 40 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสำรวจชนิด 2) ตัวเลือก คือปฏิบัติกับไม่ปฏิบัติ ผลการวิจัยพบว่า

1. ครูชายและครูหญิงมีพฤติกรรมการสอนด้านการเตรียมการสอนและด้านการใช้อุปกรณ์การสอนไม่แตกต่างกันที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05
2. ครูที่มีวุฒิต่างกัน มีพฤติกรรมการสอนด้านการเตรียมการสอนและด้านการใช้อุปกรณ์การสอนไม่แตกต่างกันที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05
3. ครูที่มีจำนวนปีในการสอนต่างกัน มีพฤติกรรมด้านการเตรียมการสอนและด้านการใช้อุปกรณ์การสอนไม่แตกต่างกันที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05²

ในปี พ.ศ. 2521 ประสงค์ แสงแก้ว ได้ทำการวิจัยเรื่อง "พฤติกรรมการสอนของอาจารย์ในวิทยาลัยครูลำปาง ตามทัศนและความคาดหวังของนักศึกษา" โดยกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษา จำนวน 610 คน ผลการวิจัยพบว่า

1. อาจารย์ใช้พฤติกรรมการสอนด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนเป็นอันดับสูงด้านการใช้อุปกรณ์ประกอบการสอนเป็นอันดับรองลงมา และด้านการประเมินผลการเรียนและนำข้อมูลย้อนกลับเป็นอันดับสุดท้าย

¹ นรา บูรณรัช, "พฤติกรรมการสอนการจูงใจและด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน" (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, 2518).

² กุลวดี เรื่อง เติบโต, "พฤติกรรมการสอนของครูด้านการเตรียมการสอนและการใช้อุปกรณ์การสอน" (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, 2518).

2. นักศึกษาคาดหวังให้อาจารย์ใช้พฤติกรรมการสอนด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ด้านการช่วยเหลือผู้เรียนเพิ่มเติมเป็นอันดับสูง ด้านการใช้อุปกรณ์ประกอบการสอนเป็นอันดับกลาง
3. พฤติกรรมการสอนของอาจารย์ตามทัศนคติของนักศึกษา แตกต่างกับพฤติกรรมการสอนของอาจารย์ตามความคาดหวังของนักศึกษาที่ระดับความมีนัยสำคัญ .01
4. นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีทัศนคติต่อพฤติกรรมการสอนของอาจารย์แตกต่างจากนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลางและต่ำ
5. นักศึกษาที่เรียนวิชาเอกต่างกัน มีทัศนคติต่อพฤติกรรมการสอนของอาจารย์ไม่แตกต่างกัน¹

ในปีเดียวกัน วันหนึ่ง ชูศิลป์ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษาพฤติกรรมการสอนทั่วไปของอาจารย์วิทยาลัยครูพิบูลสงคราม พิษณุโลก" ผลการวิจัยพบว่า

1. อาจารย์ในวิทยาลัยโดยส่วนรวมมีพฤติกรรมการสอนทั่วไปในแต่ละด้านเป็นปริมาณต่างกัน และส่วนมากสูงกว่าเกณฑ์ปานกลาง พฤติกรรมที่ดีที่สุดคือ ด้านคุณลักษณะส่วนตัวสำหรับด้านที่มีปริมาณน้อยที่สุด คือด้านการประเมินผลการเรียนการสอน
2. เมื่อแยกพฤติกรรมการสอนทั่วไปของอาจารย์ในแต่ละสาขาวิชา พบว่าส่วนมากได้ผลสอดคล้องใกล้เคียงกับพิจารณาเป็นส่วนรวม
3. วิธีสอนที่อาจารย์แทบทุกสาขาวิชาใช้มากที่สุด คือวิธีสอนแบบบรรยาย แต่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมภายหลัง²

---

¹ ประสงค์ แลงแก้ว, "พฤติกรรมการสอนของอาจารย์วิทยาลัยครูลำปางตามทัศนคติและความคาดหวังของนักศึกษา" (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2521).

² วันหนึ่ง ชูศิลป์, "การศึกษาพฤติกรรมการสอนทั่วไปของอาจารย์วิทยาลัยครูพิบูลสงครามพิษณุโลก" (รายงานการวิจัย ภาควิชาทดสอบและวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ วิทยาลัยครูพิบูลสงคราม พิษณุโลก, 2521).

ในปี พ.ศ. 2522 หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษาพฤติกรรมการสอนของอาจารย์วิทยาลัยครู" โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างวิทยาลัยครู 6 กลุ่ม 9 วิทยาลัย ผลการวิจัยพบว่า อาจารย์ผู้สอน นักศึกษาและผู้บริหารต่างก็ประเมินการสอนของอาจารย์วิทยาลัยครูว่า คุณภาพการสอนอยู่ในขั้นดี และมีความเห็นใกล้เคียงกันว่า อาจารย์ผู้สอนกระทำกิจกรรมการสอนบ่อยครั้งมากในเรื่องการเตรียมการสอนล่วงหน้า มีความรู้ความสามารถในวิชาที่สอน

เมื่อเปรียบเทียบความเห็นระหว่างอาจารย์ผู้สอนกับนักศึกษาและผู้บริหารพบว่า กิจกรรมการสอนที่อาจารย์ให้ให้นักศึกษาค้นหาตนเองมากกว่านักศึกษาและผู้บริหาร เป็นผู้ให้อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01¹

ในปี พ.ศ. 2523 หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ได้ทำการวิจัยเรื่อง "พฤติกรรมของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ด้านการปลูกฝังจริยธรรมในห้องเรียน" กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นครูที่สอนในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาจากทุกเขตการศึกษา จำนวน 582 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสังเกตพฤติกรรมของครูในห้องเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ผลการวิจัยพบว่า

ครูประมาณร้อยละ 85 มีพฤติกรรมการปลูกฝังจริยธรรมที่ดี พฤติกรรมของครูที่ไม่เหมาะสมส่วนใหญ่จะเป็นด้านตรงต่อเวลาและการแต่งกาย ซึ่งพบในครูผู้ชายมากกว่าครูผู้หญิง และครูมีวุฒิต่ำกว่าครูมีวุฒิสูง ในด้านการปรับแก้พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมนักเรียนพบว่า ครูมีการปรับแก้ประมาณ 25 สำหรับวิธีการที่ครูใช้ในการปลูกฝังจริยธรรม คือวิธีการบอกแนะนำ ส่วนจริยธรรมที่ครูปลูกฝังนั้น ปลูกฝังด้านความรับผิดชอบและระเบียบวินัยมากที่สุด คือร้อยละ 63.23 และ 46.56 ตามลำดับ²

¹ หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู, "การศึกษาพฤติกรรมการสอนของอาจารย์วิทยาลัยครู" (รายงานการวิจัย หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู, 2522).

² หน่วยศึกษานิเทศก์, กรมสามัญศึกษา, รายงานวิจัยเรื่องพฤติกรรมของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ด้านการปลูกฝังจริยธรรมในห้องเรียน (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์, 2525).

ในปี พ.ศ. 2524 สีราพร ธีระพัฒน์ได้ทำการวิจัยเรื่อง "พฤติกรรมการสอนของ
 อาจารย์พยาบาลในสามมหาวิทยาลัยตามทัศนคติและความคาดหวังของนักศึกษา" โดยส่งแบบ
 สอบถามไปยังอาจารย์และนักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหิดลและ เชียงใหม่
 รวมทั้งสิ้น 337 คน ผลการวิจัยพบว่า

1. อาจารย์พยาบาลทั้งสามมหาวิทยาลัยใช้พฤติกรรมการสอนด้านคุณภาพของภาษา
 และเสียงเป็นอันดับสูง การเตรียมการสอนและการควบคุมวินัยเป็นอันดับรองลงไป ส่วนอันดับ
 สุดท้ายได้แก่ ด้านการประเมินผลการเรียน สำหรับความคาดหวังของนักศึกษาปรากฏว่า
 ต้องการให้อาจารย์ใช้พฤติกรรมด้านการเตรียมการสอนเป็นอันดับสูง ด้านการเสนอเนื้อหาและ
 ด้านการใช้อุปกรณ์การสอนเป็นอันดับรองลงไป ส่วนอันดับสุดท้ายได้แก่ด้านการมอบหมายงาน

2. พฤติกรรมการสอนทุกพฤติกรรมของอาจารย์ ตามทัศนคติของนักศึกษาแตกต่างจาก
 ความคาดหวังของนักศึกษาอย่างมีระดับความมีนัยสำคัญ .01

3. นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ปานกลาง และต่ำ มีทัศนคติและความคาดหวัง
 ต่อพฤติกรรมการสอนของอาจารย์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05¹

ในปี พ.ศ. 2526 ลู่เจตน์ ลิ่งสัมพันธ์สกุล ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษาพฤติกรรม
 การสอนวิชาภาษาไทยด้านการสูงใจของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา
 จังหวัดฉะเชิงเทรา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นครูผู้สอนวิชาภาษาไทยรายวิชาบังคับ
 จำนวน 25 คน นักเรียนจำนวน 597 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแยกออก
 เป็น 2 ชุดสำหรับครูและนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า

ครูผู้สอนวิชาภาษาไทยรายวิชาบังคับ แสดงพฤติกรรมการสอนด้านการสูงใจ เกี่ยว
 กับการให้นักเรียนรู้จุดก่อนการเรียนอยู่ในอันดับมาก ส่วนพฤติกรรมการสอนด้านการสูงใจ เกี่ยว
 กับบุคลิกภาพของครู วิธีสอนของครู การให้นักเรียนรู้ผลสำเร็จในการเรียน การให้รางวัลและ
 การลงโทษ พบว่าแสดงพฤติกรรมการสอนด้านการสูงใจเกี่ยวกับบุคลิกภาพ วิธีสอน และการ

---

¹สีราพร ธีระพัฒน์, "พฤติกรรมการสอนของอาจารย์พยาบาลในสามมหาวิทยาลัย
 ตามทัศนคติและความคาดหวังของนักศึกษา" (วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาศาสตร์
 พยาบาลศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2524).

ให้นักเรียนรู้ผลสำเร็จในการเรียนไม่แตกต่างกัน ส่วนพฤติกรรมการณ์การด้านการลงใจเกี่ยวกับการให้นักเรียนรู้จุดมุ่งหมายก่อนเรียน การให้รางวัลและการลงโทษ ครูภาษาไทยที่มีอายุต่างกัน แสดงออกต่างกัน ครูวิชาภาษาไทยส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการณ์การด้านการลงใจอยู่ในระดับปานกลาง ด้านความต้องการของนักเรียนพบว่านักเรียนต้องการให้ครูวิชาภาษาไทยแสดงพฤติกรรมการณ์การด้านการลงใจเกี่ยวกับวิธีสอนและการให้นักเรียนรู้จุดมุ่งหมายก่อนการเรียนเป็นอันดับแรก และต้องการให้ครูผู้สอนแสดงพฤติกรรมการณ์การด้านการลงใจเกี่ยวกับการให้รางวัลและการลงโทษเป็นอันดับสุดท้าย¹

ในปีเดียวกัน ประชุม ผงผ่านไต้วิจัยเรื่อง "พฤติกรรมการณ์การสอนวิชาชีวศุขของอาจารย์วิทยาลัยครูในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตามที่ค้ณะของนักศึกษา" โดยไ้แบบลอบถามสำรวจความคิดเห็นนักศึกษาระดับ ป.กค้.สูง และ ค.บ. จำนวน 718 คน ผลการวิจัยพบว่า

อาจารย์มีพฤติกรรมการณ์การสอนวิชาชีวศุข ด้านการจัดเตรียมการสอนมากเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาได้แก่ ด้านการส่งเสริมวินัยในการเรียน และด้านการเล่นเนื้อหาในการดำเนินการสอน ส่วนพฤติกรรมการณ์การสอนที่อาจารย์ไ้ไ้อยู่ในเกณฑ์น้อย ได้แก่พฤติกรรมการณ์การไ้ใช้อุปกรณ์การสอน ด้านการประเมินผลการเรียนการสอน และด้านการนำข้อมูลย้อนกลับ²

ในปีเดียวกัน นิโบล นิมกั้งรัตนและตรุณ หาญตระกูล ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การประเมินพฤติกรรมการณ์การสอนทั่วไปของอาจารย์ในคณะศึกษาค้าสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่" โดยไ้แบบลอบถามวัดพฤติกรรมการณ์การสอนทั่วไป สำรวจพฤติกรรมการณ์การสอนจากอาจารย์ซึ่ง เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 90 คน นักศึกษาที่เรียนอยู่ก้บอาจารย์ในกลุ่มดังกล่าว จำนวน 1,778 คน ผลการวิจัยปรากฏว่า

¹ ล้เจตน์ ล้งสัมพัธ์ล้กุล, "การศึกษาพฤติกรรมการณ์การสอนวิชาภาษาไทยด้านการลงใจของโรงเรียนมัธยมศึกษาคณะตอนต้น ล้งก้ดกรมล้ามัญศึกษา ล้งหวัดฉะเชิงเทรา" (วิทยานิพนธ์ศิลปค้าสตร์มหาบัณทิต บัณทิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรค้าสตร์, 2526).

² ประชุม ผงผ่าน, "พฤติกรรมการณ์การสอนวิชาชีวศุขของอาจารย์วิทยาลัยครูในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตามที่ค้ณะของนักศึกษา" (วิทยานิพนธ์ศิลปค้าสตร์มหาบัณทิต บัณทิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2526).

อาจารย์โดยส่วนรวมมีพฤติกรรมการสอนทั่วไปแต่ละด้านต่างกัน และส่วนมากจะสูงกว่าเกณฑ์ปานกลาง คือมีพฤติกรรมการสอนด้านคุณลักษณะส่วนตัวมากที่สุด รองลงมาคือ พฤติกรรมด้านคุณภาพทางภาษาและเสียง ส่วนพฤติกรรมที่มีปริมาณน้อยที่สุดและมีปริมาณต่ำกว่า เกณฑ์ปานกลางทุกภาควิชา คือ ด้านการประเมินผลการเรียนการสอน สำหรับผลการประเมินพฤติกรรมการสอนของอาจารย์ พบว่า นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกับนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ และนักศึกษาที่เคยมีประสบการณ์ทางอาชีพครูกับนักศึกษาที่ไม่เคยมีประสบการณ์ทางอาชีพครู ประเมินพฤติกรรมการสอนของอาจารย์แตกต่างกันในระดับความมีนัยสำคัญ $.01$ ส่วนการสำรวจเกี่ยวกับการใช้วิธีสอนของอาจารย์พบว่า โดยส่วนรวมแล้วใช้แบบบรรยายและเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมภายหลังมากที่สุด รองลงมาเป็นวิธีสอนแบบบรรยายฝ่ายเดียว ส่วนนักศึกษาต้องการให้อาจารย์ใช้วิธีสอนแบบแนะแนวทางสำคัญ และให้ผู้เรียนไปค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมนอกห้องเรียนมากที่สุด รองลงมาคือ วิธีสอนแบบกำหนดปัญหาขึ้นแล้วช่วยกันวิเคราะห์ปัญหา วิธีสอนให้ผู้เรียนทดลองปฏิบัติ และวิธีสอนแบบออกนิยาม ทฤษฎี หรือกฎเกณฑ์ก่อน แล้วจึงอธิบายให้เข้าใจแล้วแสดงวิธีนำไปใช้ภายหลัง¹

สาขาพลศึกษา

ในปี พ.ศ. 2522 ผาณิต บิลมาศ โต้ทำการวิจัยเรื่อง "คุณลักษณะของครูพลศึกษาที่พึงปรารถนาสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร" โดยใช้แบบสอบถามผู้บริหารและหัวหน้าหมวดวิชาพลานามัยของโรงเรียนรัฐบาล และโรงเรียนราษฎร์ จำนวน 200 คน ผลการวิจัยปรากฏว่า ครูพลศึกษาควรมีคุณลักษณะเกี่ยวกับการเรียนการสอน ดังนี้

1. รู้เกี่ยวกับกลไกการสอนโดยทั่วไป
2. รู้กลไกการสอน เทคนิค และวิธีสอนวิชาพลศึกษา
3. มองเห็นความแตกต่างและการเปลี่ยนแปลงในลักษณะอาการและพฤติกรรมของเด็กแต่ละคน เช่น ความผิดปกติทางทรวดทรง

¹นิโบล นิมกิงรัตน์, ดรุณ หาญตระกูล, "การประเมินพฤติกรรมการสอนทั่วไปของอาจารย์ในคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่" (เอกสารการวิจัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2526).

4. เห็นปัญหาของเด็กบางคน que เข้ากลุ่มเพื่อนไม่ได้
5. รู้กิจกรรมพลศึกษาแต่ละอย่างว่าให้คุณค่าแก่เด็กไม่เหมือนกัน
6. ใช้สถานที่และอุปกรณ์ให้เป็นประโยชน์มากที่สุด
7. ทำให้เด็กเรียนเข้าร่วมกิจกรรมมากที่สุด
8. ใช้เวลาส่วนใหญ่ในการฝึก ลำริต พุดแต่น้อย
9. รู้ขอบเขต วัตถุประสงค์ของกิจกรรมทางพลศึกษา
10. มีจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ในการสอน
11. รู้หลักของความปลอดภัย¹

ในปีเดียวกัน มานิต โกล์อินทริย์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "บทบาทของครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร" โดยใช้แบบสอบถามหัวหน้าหมวดพลาณามัยและครูพลศึกษาทั้งในโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนราษฎร์ จำนวน 190 คน ผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทการสอน ปรากฏว่า ครูพลศึกษาต้องพัฒนานิสัยการออกกำลังกายของนักเรียน กระตุ้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมพลศึกษา วางระเบียบการเรียนการสอนและการโครงการสอน ประจำปี²

ในปี พ.ศ. 2524 ลำริต ลิ้มขจรเตย ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ปัญหาการวัดและการประเมินผลการเรียนการสอนวิชากิจกรรมพลศึกษาในวิทยาลัยพลศึกษา" โดยส่งแบบสอบถามไปยังอาจารย์ผู้สอนกิจกรรมพลศึกษาจำนวน 277 คน ผลการวิจัยที่เกี่ยวกับพฤติกรรมการสอน พบว่าขาดการประสานงานระหว่างอาจารย์เกี่ยวกับเรื่องการสร้างแบบทดสอบมาตรฐาน และ 6.เกณฑ์ใน

¹ มานิต บิลมาค้, "คุณลักษณะของครูพลศึกษาที่พึงปรารถนาสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร", หน้า 85-86.

² มานิต โกล์อินทริย์, บทบาทของครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร" วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาพลศึกษา บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย, 2522).

การตัดสินใจให้คะแนน หรือประเมินผลการเรียนการสอนของแต่ละวิทยาลัยไม่เหมือนกัน¹

ในปีเดียวกัน อนันต์ เอียวเจริญ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครู และครูพลศึกษา เกี่ยวกับสัมรรถภาพของครูพลศึกษา" โดยส่งแบบสอบถามไปยังผู้บริหารโรงเรียน ครู และครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา รวมทั้งสิ้น 315 คน ผลการวิจัยเกี่ยวกับสัมรรถภาพด้านการสอน พบว่า ทั้งผู้บริหารและครูอื่น ๆ มีความเห็นว่าครูพลศึกษามีสัมรรถภาพด้านความเข้าใจการใช้หลักสูตรการสอนและการบริหารวิชาการ ปกครองชั้นเรียน ครูพลศึกษาเองมีความเห็นว่าการสอนวิชาพลศึกษาเป็นอาชีพที่มีเกียรติ และเห็นว่าการสอนและการช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมากที่สุด²

ในปี พ.ศ. 2526 รัชชัย ลุ่หร่าย ได้ทำการวิจัยเรื่อง "พฤติกรรมกรรมการสอนของอาจารย์พลศึกษาในวิทยาลัยครูตามการรายงานของตนเอง" โดยใช้แบบสอบถามไปยังอาจารย์พลศึกษา 72 คน และนักศึกษาวิชาเอกพลศึกษา 240 คน ผลการวิจัยพบว่า

1. อาจารย์พลศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับการแสดงพฤติกรรมกรรมการสอนของตนเองอยู่ในระดับมากเรียงตามลำดับคือ พฤติกรรมการสอนด้านวินัยในการเรียนการสอนด้านคุณลักษณะส่วนตัวในการสอน ด้านการมอบงานให้ปฏิบัติ ด้านการดำเนินการสอน ด้านการประเมินผลการเรียนการสอน ด้านการสนใจและการเสริมแรงทางการเรียน และด้านการใช้อุปกรณ์การสอน

2. นักศึกษาวิชาเอกพลศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับการแสดงพฤติกรรมกรรมการสอนของอาจารย์พลศึกษาอยู่ในระดับมากและปานกลางเรียงตามลำดับดังนี้คือ พฤติกรรมการสอนด้านวินัยในการเรียนการสอน ด้านคุณลักษณะส่วนตัวในการสอน ด้านการมอบงานให้ปฏิบัติ ด้านการดำเนินการสอน

---

¹ สารีต ลิ้มขจรเดช, "ปัญหาการวัดและการประเมินผลการเรียนการสอนวิชากิจกรรมพลศึกษาในวิทยาลัยพลศึกษา" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาพลศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524).

² อนันต์ เอียวเจริญ, "ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูและครูพลศึกษาเกี่ยวกับสัมรรถภาพของครูพลศึกษา" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาพลศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524).

การสอน ด้านการเตรียมการสอน ด้านการใช้อุปกรณ์การสอน ด้านการประเมินผลการเรียนการสอน ด้านการลงใจและด้านการเสริมแรงทางการเรียน

3. เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างอาจารย์พลศึกษา กับนักศึกษาวิชาเอกพลศึกษา เกี่ยวกับการแสดงพฤติกรรมการสอนของอาจารย์พลศึกษา พบว่า ไม่แตกต่างกันที่ระดับความมีนัยสำคัญ .01

4. ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ของอาจารย์พลศึกษาและนักศึกษาวิชาเอกพลศึกษาทั้ง 6 กลุ่มวิทยาลัยครู เกี่ยวกับการแสดงพฤติกรรมการสอนของอาจารย์พลศึกษา พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันที่ระดับความมีนัยสำคัญ .01¹

ในปีเดียวกัน สู้ทัศน์ วรรณวิจิตร ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษา เกี่ยวกับพฤติกรรมการสอนของอาจารย์วิทยาลัยพลศึกษา" โดยส่งแบบสอบถามไปยัง อาจารย์และนักศึกษาวิทยาลัยพลศึกษา จำนวนทั้งสิ้น 624 คน ผลการวิจัยพบว่า

1. อาจารย์และนักศึกษามีความเห็นว่ พฤติกรรมการสอนทั้ง 9 ด้านมีความสำคัญอยู่ในระดับมาก แต่พฤติกรรมการสอนที่เกิดขึ้นจริง อาจารย์และนักศึกษามีความเห็นแตกต่างกัน โดยอาจารย์เห็นว่าพฤติกรรมการสอนทั้ง 9 ด้านโดยรวม ๆ อยู่ในเกณฑ์มาก แต่นักศึกษาเห็นว่าพฤติกรรมเพียง 4 ด้านที่อยู่ในเกณฑ์มาก นอกนั้นอีก 5 ด้านอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง คือ ด้านการเลือกใช้สถานที่อุปกรณ์ ด้านปรัชญาการสอน ด้านการมอบหมายงานให้ทำ ด้านการเสริมแรงทางการเรียน ด้านการประเมินผลและนำข้อมูลย้อนกลับ

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างอาจารย์กับนักศึกษา เกี่ยวกับพฤติกรรมที่มีความสำคัญในการสอน ปรากฏว่าทั้งสองกลุ่มมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีระดับความมีนัยสำคัญ .05 รวม 6 ด้าน คือ ด้านการเลือกใช้สถานที่และอุปกรณ์ ด้านปรัชญาการสอน ด้านการปฏิบัติการสอน ด้านการเสริมแรงทางการเรียน ด้านการประเมินผลและนำข้อมูลย้อนกลับ และด้านการควบคุมวินัยในการเรียน ส่วนอีก 3 ด้านไม่แตกต่างกัน

---

¹ รัชชัย สู้หน่าย, "พฤติกรรมการสอนของอาจารย์พลศึกษาในวิทยาลัยครูตามรายงานของตนเอง" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ ภาควิชาพลศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526).

3. ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการสอนของอาจารย์พลศึกษา จากการประเมินของอาจารย์ที่มีจำนวนปีการสอนน้อย และอาจารย์ที่มีจำนวนปีการสอนมากเกี่ยวกับพฤติกรรมที่มีความสำคัญในการสอนกับพฤติกรรมจริงที่เกิดขึ้น ปรากฏว่าไม่แตกต่างกัน¹

ในปี พ.ศ. 2527 พยุงศักดิ์ ส่นเทศ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นของครูพลศึกษาและนักเรียนเกี่ยวกับพฤติกรรมการสอนพลศึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย" โดยใช้แบบสอบถามส่งไปยังครูพลศึกษา จำนวน 336 คน และนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 840 คน ผลการวิจัยพบว่า

1. ครูพลศึกษาและนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย มีความคิดเห็นโดยส่วนรวมเกี่ยวกับการแสดงพฤติกรรมการสอนของครูพลศึกษาอยู่ในระดับบ่อยครั้ง เรียงตามลำดับคือ ด้านการปลูกฝังจริยธรรมและคุณธรรม ได้แก่ สอนให้มีระเบียบวินัย สอนให้มีความรับผิดชอบ ด้านคุณลักษณะส่วนตัวในการสอน ได้แก่ แต่งกายได้เหมาะสมกับวิชาที่สอน ให้ความรักความยุติธรรมแก่นักเรียนทุกคน ด้านการเตรียมการสอน ได้แก่ บอกขอบเนื้อหาวิชาก่อนดำเนินการสอนแต่ละครั้ง แสดงให้เห็นถึงการเตรียมเนื้อหาที่สอนเป็นอย่างดี ด้านการดำเนินการสอน ได้แก่ สอนเป็นไปตามลำดับขั้นตอนเนื่องจากง่ายไปหายาก ให้นักเรียนอบอุ่นร่างกายเหมาะสมกับลักษณะวิชาที่สอน ด้านการลงใจและเสริมแรงการเรียน ได้แก่ ให้ความเป็นกันเองและมีมนุษยสัมพันธ์กับนักเรียนทุกคน ชมเชยสนับสนุน ให้ความสำคัญนักเรียนในการแสดงออก ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียน ได้แก่ ชี้แจงให้นักเรียนทราบเกณฑ์และวิธีการทดสอบในวิชาที่สอน ทดสอบย่อยภาคปฏิบัติตลอดเวลาเรียน ด้านการใช้อุปกรณ์และสื่อการสอนอื่น ๆ ได้แก่ สำรองอุปกรณ์การสอนพลศึกษา ทั้งก่อนและหลังเวลาสอน แนะนำนักเรียนเกี่ยวกับการใช้การเก็บรักษาอุปกรณ์กีฬาและสื่อการสอนอื่น ๆ ให้นักเรียนทราบทั่วกัน

¹ ลู่ทัศน์ วรธนวิจิตร, "ความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษา เกี่ยวกับพฤติกรรมการสอนของอาจารย์วิทยาลัยพลศึกษา" (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาอุดมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526).

² พยุงศักดิ์ ส่นเทศ, "ความคิดเห็นของครูพลศึกษาและนักเรียนเกี่ยวกับพฤติกรรมการสอนพลศึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย" (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาพลศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527).

2. เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างครูพลศึกษากับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย เกี่ยวกับการแสดงพฤติกรรมการเล่นของครูพลศึกษา พบว่า แตกต่างกันที่ระดับความมีนัยสำคัญ .01

งานวิจัยในต่างประเทศ

ในปี ค.ศ. 1970 วัตต์ (Wood) ได้ศึกษาวิธีการสังเกตพฤติกรรมการเล่นหลายระบบ ประกอบด้วยเครื่องมือ เอฟ ที ซี ซี (FTCSB) อาร์ ซี เอส (RCS) และแบบรายงานการฝึกเล่นของครู ผลการศึกษาสรุปได้ว่าการฝึกอบรมเกี่ยวกับการสังเกตและวิเคราะห์พฤติกรรม ช่วยให้ครูสามารถควบคุมพฤติกรรมของตนให้สัมพันธ์กับการใช้แบบระบบการเล่นและพฤติกรรมการเล่นของนักเรียน¹

ในปีเดียวกันไรอัน และเพื่อน (Ryans and others) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับลักษณะของครูในด้านพฤติกรรมในชั้นเรียน ด้านทัศนคติทั่วไปและทัศนคติต่อการศึกษา ด้านความสามารถทางภาษา ด้านความมั่นคงทางอารมณ์ โดยกลุ่มตัวอย่างคือ ครูระดับประถมและมัธยมจำนวน 6,197 คน จากผลการศึกษาพบว่าครูควรมีลักษณะสำคัญ 9 ลักษณะ ดังนี้

1. ให้ความอบอุ่นและความเป็นมิตร
2. มีความรับผิดชอบ
3. มีความกระตือรือร้นและมีความคิดสร้างสรรค์
4. สนใจในความคิดเห็นของนักเรียน
5. สนใจในพฤติกรรมประชาธิปไตยในชั้น
6. สนใจในความคิดเห็นของผู้บริหารและผู้ร่วมงาน
7. สอนโดยยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง
8. สื่อความหมายโดยการใช้อาษาที่ถูกต้อง

---

¹Sammel E. Wood, "A Multidimensional for The Observation Analysis and Assessment of Classroom Behavior," Journal of Research and Development in Education 4 (1970) : 84-102.

9. อารมณ์มั่นคงและปรับตัวได้ดี¹

ในปี ค.ศ. 1872 บุษเชอร์ (Bucher) ได้วิจัยลักษณะของครูที่ดีและคุณสมบัติที่เหมาะสมต่อวิชาชีพ จากความคิดเห็นของกลุ่มครูในอนาคต สรุปได้ 6 ลักษณะ ดังนี้

1. ครูจะประสบความสำเร็จในการสอนได้ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ถ้าเขารู้จักร่วมมือกันปฏิบัติงาน เป็นสมาชิกของชมรมต่าง ๆ รู้จักจำแนกคน มีความเชื่อเพื่อเผื่อแผ่ มีความกว้างขวางในหมู่เพื่อนและแสวงหาเพื่อนอยู่เสมอ

2. เป็นนักวิชาการ แสวงหาความรู้อยู่เป็นประจำ

3. มีอารมณ์ขัน (ไม่จริงจังหมกมุ่นเกินไป แก้ไขปัญหาต่าง ๆ ด้วยความนุ่มนวล ไร้แรงเบิกบาน)

4. มีสุขภาพดี ทั้งร่างกายและจิตใจ

5. มีความเสียสละ บริการผู้อื่น สนุกสนานในการทำงาน เช่น อาสาสมัครช่วยเหลือโรงเรียน โรงพยาบาลหรืองานบริการสังคมอื่น ๆ

6. มีความเป็นผู้นำ นักเรียนเกิดความศรัทธา²

นอกจากนี้ บุษเชอร์ (Bucher) ยังได้อ้างงานวิจัยของ คาสเซิล (Cassel) และ จอห์น (Johns) ซึ่งทำการวิจัยรายงานประสิทธิภาพของครูมากกว่า 1,000 คน ในแคลิฟอร์เนีย จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล ปรากฏว่า ครูที่มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่จะมีลักษณะเด่น ดังต่อไปนี้

1. ด้านคุณลักษณะส่วนตัว ประกอบด้วยให้ความร่วมมือดี มีความยืดหยุ่นอ่อนน้อม อบอุ่นเบา กระตือรือร้นในการสอน ความเป็นมิตรต่อเพื่อนครูและนักเรียน สุขภาพดีทั้งกายและจิตใจ มีวิสัยทัศน์เหมาะสม มีอารมณ์ขัน มีอริยาบถไมตรีนำคบ ขยันหมั่นเพียร มีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องได้และมีศีลธรรมจรรยา

---

¹David G. Ryans and Others, Character of Teachers (Washington D.C. : American Council on Education, 1970), p. 416.

²Charles A. Bucher, Foundations of Physical Education 6th ed. (saint Louis : The C.V. Mosby Co., 1972), pp. 559-560.

2. การเตรียมการสำหรับวิชาชีพ ประกอบด้วย ผ่านการศึกษาความรู้ทั่วไป ศึกษาวิชาครูมาอย่างดี ใฝ่หาความรู้อยู่เสมอและมีความรู้พิเศษเข้าใจจิตวิทยาเด็ก

3. การปรับปรุงการสอน สามารถเข้าใจลักษณะของเด็กวัยต่าง ๆ แสดงความเห็นอกเห็นใจนักเรียนทุกคน ปลุกฝังค่านิยมที่ถูกต้องให้นักเรียน ศึกษาความต้องการของนักเรียน ทั้งกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา พยายามสำรวจหากิจกรรมที่มีคุณค่าเพื่อให้นักเรียน เลือกสิ่งที่ดี เพื่อเตรียมการสอน เตรียมประสบการณ์ที่แตกต่างกันเพื่อความเหมาะสมแก่นักเรียน

4. สถานภาพในวิชาชีพ ประกอบด้วย กระตือรือร้นในวิชาชีพของตนเอง กระตือรือร้นในการทำงานร่วมกับบุคคลอื่น สนใจในงานวิจัยใหม่ ๆ เข้าร่วมในกิจกรรมชุมชน ประสานงานกับผู้ปกครอง สร้างวิชาชีพของตนเองให้มีความหมายต่อชุมชนและปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ

5. คุณสมบัตินักเรียนเป็นผู้ว่า ประกอบด้วย ทำตนเป็นที่เชื่อถือของเพื่อนร่วมงานและนักเรียน ปฏิบัติหน้าที่ได้ลุล่วงด้วยดี ให้ความรู้แก่นักเรียนอย่างกว้างขวางไม่หวงวิชา สร้างบทเรียนได้อย่างน่าเรียน สนุกสนานเข้าใจ สร้างบรรยากาศที่อบอุ่นในการเรียนการสอน ตัดสินใจอย่างมีเหตุผล มีความเป็นประชาธิปไตย สนใจโปรแกรมการศึกษาทุกด้าน

6. คุณสมบัติด้านมนุษยสัมพันธ์ ประกอบด้วย มีจรรยาบรรณ เข้าใจในตัวนักเรียน ผู้บริหาร ทันสมัยทันเหตุการณ์ ไม่ก้าวก่ายการปฏิบัติงานกับเรื่องส่วนตัว อุทิศตนให้กับการงาน กล้าคิดกล้าทำในสิ่งถูกต้อง¹

ในปี ค.ศ. 1974 กรีนวูด (Greenwood) ได้วิจัยเพื่อพัฒนาแบบทดสอบ ทักษะวิทยาลัย พลอริดา พบว่า พฤติกรรมที่สำคัญของอาจารย์ ตามความคิดเห็นของ อาจารย์ ผู้บริหารและ นักศึกษา มีดังนี้ สามารถสร้างบทเรียนให้เข้าใจง่าย มีการสอนที่ทันสมัย มีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย ให้ความเป็นกันเองแก่นักศึกษา รับฟังความคิดเห็นของนักศึกษา เข้าใจเทคนิคการวัดผล ให้งานอย่างเหมาะสม มีความรอบรู้ทันสมัยและเข้าใจในปัญหาของนักศึกษาเป็นอย่างดี²

¹ Charles A. Bucher, Foundations of Physical Education, p. 56l.

² Gordon E. Greenwood, "The Student Evaluation of College Teaching Behaviors," Journal of Education Measurement 2 (Summer 1974) : 141-143.

ในปีเดียวกัน ฟาวเลอร์ (Fowler) ได้วิจัยเรื่อง "มโนทัศน์ ปฏิกริยาและการรับรู้ของนักเรียนระดับประถมศึกษา ที่มีต่อวิธีสอนวิชาพลศึกษาแบบต่างกัน" โดยทดลองกับนักเรียนระดับประถมศึกษาในสหรัฐอเมริกา จำนวน 28 โรงเรียน ผลการวิจัยปรากฏว่าครูผู้สอนวิชาพลศึกษามีพฤติกรรมการสอนที่แตกต่างกัน แต่นักเรียนสามารถรู้และเข้าใจถึงพฤติกรรมที่ครูแสดงออกได้ดี เกิดมโนทัศน์ที่ดีต่อวิชาพลศึกษาและบรรยากาศในการเรียนการสอนเป็นไปด้วยดี¹

ในปี ค.ศ. 1980 คาร์เตอร์ (Carter) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของครูในชั้นเรียน โดยใช้ระบบการวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ของ แฟลนเดอร์ ร่วมกับรูปแบบของการปรับปรุงการสอน" กลุ่มตัวอย่างคือ ครูจากเมือง ชาร์นา มลรัฐมิชิแกน จำนวน 176 คน แบ่งเป็นกลุ่มควบคุม 122 คน และกลุ่มทดลอง 54 คน ในกลุ่มทดลองแบ่งออกเป็นกลุ่มย่อย 2 กลุ่ม คือกลุ่มแรกได้รับการฝึกหัดระบบของแฟลนเดอร์อย่างเดี่ยว และอีกกลุ่มได้รับการฝึกทั้งแบบของแฟลนเดอร์และตามรูปแบบของการปรับปรุงการสอน ผลการวิจัย พบว่า

1. ครูที่ได้รับการฝึกทั้ง 2 แบบ มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงการสอนในทางที่ดี และเห็นความสำคัญของพฤติกรรมการสอนมากขึ้น
2. ครูทั้งสองกลุ่มมีความเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมการสอน แต่ผลความแตกต่างเปลี่ยนแปลงของทั้งสองกลุ่มไม่แตกต่างกัน

การวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า พฤติกรรมการสอนของครูในชั้นเรียนมีส่วนสำคัญต่อการปรับปรุงการสอนเป็นอย่างมาก²

¹John Stuart Fowler, "The Attitudes, Reactions and Perception of Elementary School Children Towards Difference in Teaching Methods in Physical Education," Dissertation Abstracts International 8 (February 1974) : 5095-A.

²Iomer Earl. Carter, "Changing Teacher' Classroom Behavior Through The Use of Flanders' Interaction Analysis System Applied in Conjunction With a Teaching Clinic Model," Dissertation Abstracts International 41 (August 1980) : 633-A.

ในปี ค.ศ. 1979 แอลลาร์ด (Allard) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "พฤติกรรมการสอนของครูที่มีผลต่อการเรียนวิชาพลศึกษาในชั้นเรียน โดยอิทธิพลเกี่ยวกับเพศและการร่วมมือของนักเรียน" จากการใช้แบบวิเคราะห์พฤติกรรมของครูเป็นรายบุคคล ซึ่งพัฒนาขึ้นโดยลูอิส (Lewis) จากมหาวิทยาลัยแมสซาชูเซตส์ เกี่ยวกับพฤติกรรมของครูตั้งต่อไปนี้คือ พฤติกรรมการให้กำลังใจและสนับสนุนนักเรียน การรับฟังความคิดเห็นของนักเรียน การตอบคำถามของนักเรียน การบรรยาย การให้คำแนะนำและแนะแนว ให้ความรักความยุติธรรมโดยใช้การแสดงความคิดเห็นและการสังเกตจากนักเรียนจำนวน 343 คน (นักเรียนชาย 174 คน นักเรียนหญิง 169 คน) ครูผู้สอน 5 คน จากผลการวิจัยพบว่า ครูส่วนใหญ่ใช้การบรรยายถึงร้อยละ 60 นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีความเห็นต่างกันในพฤติกรรมเกี่ยวกับการให้การบรรยายของครู การยกย่องชมเชยและให้กำลังใจ และการให้คำแนะนำและแนะแนว และพบว่า เพศ ไม่มีผลต่อการให้ความร่วมมือของนักเรียนในชั้นเรียน¹

ในปี ค.ศ. 1982 คามิส (Khamis) ได้วิจัยเรื่อง "การรับรู้พฤติกรรมการสอนที่เป็นจริงและการสอนในอุดมคติ กับการปรับปรุงการสอนของนักศึกษาครูปีสุดท้าย" ความมุ่งหมายของการศึกษาเพื่อ พัฒนาและทดสอบคุณภาพของนักศึกษาครูในการสอน โดยสังเกตความสามารถในการสอนที่แท้จริงและเปรียบเทียบกับการสอนในความคิดเห็น โดยแบ่งกลุ่มนักศึกษาครูออกเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มควบคุมกับกลุ่มทดลอง จากการวิเคราะห์ความคิดเห็นของนักศึกษาครู อาจารย์ และอาจารย์นิเทศก์การสอน พบว่า กลุ่มทดลองมีพฤติกรรมการสอนเป็นที่น่าพึงพอใจมากกว่ากลุ่มควบคุมเกี่ยวกับคุณลักษณะทั่วไปในการสอน บุคลิกภาพและความเชื่อมั่นในตนเองดีกว่า²

¹Raymond Joseph, Allard, "Teacher Behavior Directed Toward Individual Students in Physical Education Classes : The influence of Student Gender and Class Participation", Dissertation Abstracts International 40 (November 1979): 2538-2539-A.

²Monir George, Khamis, "Final Year Student Teachers' Actual and Ideal Perceptions of Certain Teaching Behaviors and Their Modification Through Student Teaching," Dissertation Abstracts International 43(September 1982): 765-A.